

ปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยา ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DISTINGUISHING FACTORS BETWEEN VOLUNTEERS AND NON-VOLUNTEERS AMONG
UNIVERSITY STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN REGION

Miss Duangdhamma Chokeychuleekorn

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Psychology

Common Course

FACULTY OF PSYCHOLOGY

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
โดย	น.ส.ดวงธรรม โชคชูลีกร
สาขาวิชา	จิตวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะจิตวิทยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(อาจารย์ ดร.จิรภัทร รวีภัทรกุล)	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ)	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ)	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา ประเสริฐสิน)	

ดวงธรรม โชคชุลีกร : ปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงาน
อาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (
DISTINGUISHING FACTORS BETWEEN VOLUNTEERS AND NON-VOLUNTEERS
AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN REGION) อ.ที่
ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.พรณระพี สุทธิวรรณ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.สมโภชน์ เอี่ยม
สุภาชาติ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงาน
อาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิต
นักศึกษาทุกระดับชั้นที่มีอายุระหว่าง 19-30 ปี ($M = 22.13$ ปี, $SD = 3.37$) จำแนกตามการทำกิจกรรม
อาสาสมัครออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา 142 คน และผู้ไม่ทำกิจกรรม
อาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา 120 คน ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยประกอบด้วย การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต
ความเชื่อมั่นในศาสนา การจัดการความรู้สึกด้านลบ การสร้างคุณค่าให้กับสังคม การพัฒนาตนเองด้านการ
ทำงาน การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์
ในสังคม และการมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อน ตัวแปรตามคือการเป็นอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คือแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความเชื่อมั่นในศาสนา แบบสอบถามการมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือ
เพื่อนเป็นอาสาสมัคร แบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร และแบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ใช้การ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีถดถอยโลจิสติก

ผลการวิจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นอาสาสมัครได้ร้อยละ 17.8 โดยมีปัจจัยที่
สามารถจำแนกการเป็นอาสาสมัครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 3 ประการได้แก่ ความเชื่อมั่นใน
ศาสนา การมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อน และการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ทั้งนี้สมการถดถอยโลจิสติกสามารถ
ทำนายการเป็นอาสาสมัครได้ร้อยละ 65.6

สาขาวิชา จิตวิทยา
ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

6177614938 : MAJOR PSYCHOLOGY

KEYWORD: Volunteer, Volunteer Motivation, Purpose in Life

Duangdhamma Chokeychuleekorn : DISTINGUISHING FACTORS BETWEEN VOLUNTEERS AND NON-VOLUNTEERS AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN REGION . Advisor: Asst. Prof. PANRAPEE SUTTIWAN, Ph.D. Co-advisor: Assoc. Prof. Sompoch Iamsupasit, Ph.D.

The purpose of this study was to explore distinguishing factors between volunteers and non-volunteers among university students in Bangkok Metropolitan Region. Participants were university students (undergraduates, graduates and PhDs), aged 19-30 ($M = 22.13$ years, $SD = 3.37$). Participants were categorized into two groups, 142 volunteers and 120 non-volunteers. Participants who engaged in volunteering activities within the past six months were categorized into the 'volunteers' group. Those who did not meet this criterion were categorized as 'non-volunteers' group. Independent variables of this study were purpose in life, religious belief, protective motivations, value, career, learning & understanding, self-esteem, social, and parental or peer role model(s). The dependent variable was volunteerism. Questions included in the demographic section were religious belief and role model questions. Questions developed from Volunteer Function Inventory's concept and Purpose in Life Test's concept were also included. Data were analyzed using logistic regression analysis.

The result indicated that all independent variables of the logistic regression equation were able to mutually explain 17.8 % of the dependent variable's variance. Three influential factors, that is religious belief, parental or peer role model(s), and purpose in life were found to be predictable of volunteerism at a statistically significant level ($p < .05$). The logistic regression equation could predict volunteerism in these participants with an accuracy of 65.6%.

Field of Study: Psychology

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.พรพรรณ พิ สุทธิธรรม และ รองศาสตราจารย์.ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษา สละเวลาในการตรวจ ให้คำแนะนำรวมถึงให้กำลังใจวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.จิรภัทร รวีภัทรกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้ช่วยให้คำปรึกษาที่ดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา ประเสริฐสิน กรรมการภายนอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สักร์พัฒน์ งามเอก อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางสถิติ ที่ปรึกษาด้านการ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจให้กลับไปทบทวนความรู้ทางสถิติประยุกต์อีกครั้ง ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นิปัทม์ พิชญ์โยธิน และคณาจารย์จิตวิทยาพัฒนาการทุกท่านที่เสียสละเวลามาร่วมดำเนินการสอบ วิทยานิพนธ์ รวมถึงฟังความคืบหน้าจากการสัมมนาตลอดสองปีการศึกษา และให้คำปรึกษา องค์กรความรู้ การ แก้ปัญหาที่ตีจนผลัดกันให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นจิตวิทยาพัฒนาการ รหัส 61 ทุกคน พลอย แนน เพชร ที่ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ช่วยอ่าน ตรวจงานซึ่งกันและกัน ตลอดจนอัปเดตข้อมูล นัดพบอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นกำลังใจให้กันตลอด มา ขอขอบคุณพี่อ้อ พี่วาว ใหม่ มะปราง เหยิง ปูน บั้น ไช้ หนูดี ธัญ เพื่อนผู้เป็นแรงจูงใจที่ดี ผู้ช่วยขับเคลื่อนให้ ผู้วิจัยขยัน อดทน และเพียรพยายาม เพื่อเป้าหมายความสำเร็จ จบการศึกษาพร้อมทีมทั้งรุ่น

ขอขอบพระคุณทีมงาน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอาสาสมัครที่ผู้วิจัยติดต่อขอเก็บข้อมูล ดัง รายนามต่อไปนี้ ทีม Volunteer Spirit Network ทีมคุณกานต์เพจ Help Keeper ทีมคุณประสพสุข มูลนิธิ เพื่อการพัฒนาเด็ก คุณสุชน แซ่เฮงและทีมมูลนิธิอื้อจี้ ได้ช่วยเหลือในประเทศไทย ทีมคุณรัฐพล องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย ทีมงานพบมิตรจิตอาสา ทีมคุณอมรรัตน์ เครือข่ายจิตอาสาพุทธิกา ทีมเพจอาสาสมัครอนุรักษ์สิ่ง ดีงาม ทีมชมรมค่ายอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา จุฬาฯ ทีมเพจเพื่อนอาสาสมัคร ทีมเครือข่ายธรรมศาสตร์อาสา ทีมเพจ Uncommon Unique ทีมงานฟื้นฟูป่า We Volunteer Spirit Thailand ทีมค่ายอาสาพัฒนา โรงเรียนบ้านคูฉี ทีมมูลนิธิกระจกเงา ทีม IYF Thailand ทีมPaper Ranger ทีมจิตอาสาพุทธะ ทีมมนต์อาสา ทีมอาสาอิสระ ทีมเครือข่ายชมรมอีคิวคลับ ทีมเครือข่ายชมรม Youth for next Step ทีมเครือข่าย Potential Club และทีมงานอาสาสมัครเพื่อสันติภาพโลก

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณพ่อ แม่ พี่สาว ครอบครัวโชคชุลีกรทุกคน สำหรับแรงใจและการสนับสนุน เสี่ยงตลอดช่วงทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณหัวหน้า ทีมใจใสใส ทีมชมรมอีคิวคลับ ทีมวิพิช และเพื่อนร่วมงานทุก คนที่สนับสนุนกำลังใจ และแบ่งเบาภาระงานให้ผู้วิจัยสามารถเรียนและแบ่งเวลาทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จ สมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณ ความกรุณาจากทุกท่านด้วยความจริงใจ

ดวงธรรม โชคชุลีกร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหางานวิจัย.....	1
ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. การทำกิจกรรมอาสาสมัคร.....	8
2. แรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร.....	13
3. งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	26
คำถามงานวิจัย.....	28
วัตถุประสงค์งานวิจัย.....	29
กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	29
สมมติฐาน.....	30
ขอบเขตงานวิจัย.....	30
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	30
บทที่ 2	33
วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	33

การพิทักษ์สิทธิ์ของงานวิจัย	34
เครื่องมือที่ใช้วิจัย.....	34
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	38
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
1. ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	40
2. ข้อมูลที่อธิบายถึงผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร.....	46
3. การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis)	49
บทที่ 4	56
อภิปรายผลการวิจัย.....	56
ข้อจำกัดการวิจัย.....	60
ข้อเสนอแนะในการวิจัยขั้นต่อไป	61
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	61
บรรณานุกรม.....	71
ประวัติผู้เขียน.....	84

สารบัญตาราง

หน้า

No table of figures entries found.

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหาทางวิจัย

จากการสำรวจจาก World Giving Index (Charities Aid Foundation : CAF, 2018) พบว่าเมื่อประเมินความเอื้อเฟื้อแบ่งปันสังคมจากกลุ่มตัวอย่าง 500-1,000 คนในแต่ละ 143 ประเทศทั่วโลกที่ทำกิจกรรมเอื้อเฟื้อแบ่งปันสังคมมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน โดยประเมินจาก 3 ด้านหลัก คือ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น (Helping a stranger) การบริจาคเงินเพื่อการกุศล (Donating Money) และการสละเวลาช่วยเหลือสังคม (Volunteering time) ประเทศไทยมีระดับคะแนนการเอื้อเฟื้อแบ่งปันสังคมในภาพรวม 42 % หรือจัดอยู่อันดับที่ 21 ของโลก โดยแจกแจงเป็นด้านการบริจาคเงินเพื่อการกุศลที่ระดับคะแนน 41% หรืออันดับที่ 4 ของโลก ในขณะที่คะแนนด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นคือ 41% หรืออันดับที่ 89 ของโลก และคะแนนด้านการสละเวลาช่วยเหลือสังคมคือ 15 % หรืออันดับที่ 79 ของโลก จึงเป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตว่าภาพรวมของการเสียสละของคนไทยมีแนวโน้มในเชิงการบริจาคเงินเพื่อการกุศลค่อนข้างมาก เมื่อเทียบอันดับกับประเทศอื่น ๆ ในขณะที่แนวโน้มของการช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นการสละแรงกายหรือแรงใจ หรือการสละเวลาเพื่อประโยชน์ต่อสังคมของคนไทยยังเกิดขึ้นน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเทียบกับคะแนนด้านเดียวกันของประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้เมื่อย้อนหลังสถิติตั้งแต่พ.ศ. 2550-2559 พบว่าประเทศไทยมีระดับคะแนนการเอื้อเฟื้อแบ่งปันสังคมไม่ติด 20 อันดับแรกของโลก ยกเว้นในปีพ.ศ. 2554 และ 2559 ที่อันดับความเอื้อเฟื้อแบ่งปันสังคมของไทยขึ้นมาอยู่เป็นอันดับที่ 9 และ 16 ของโลกตามลำดับ หรือกล่าวได้ว่าคนไทยจำนวนหนึ่งเกิดการตื่นตัวเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เมื่อเกิดภัยพิบัติ หรือมีเหตุการณ์ที่ไม่ปกติในประเทศ ดังที่ปรากฏในพ.ศ. 2554 เป็นปีที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ของไทย และพ.ศ. 2559 ก็เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต

เมื่อศึกษาการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในกลุ่มเยาวชนคนไทยตั้งแต่วัยรุ่น จนถึงวัยนิสิต นักศึกษา พบว่า ข้อมูลจากการสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองและสังคมแวดล้อมใกล้ชิดในวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย 12,200 คนด้วยแบบสำรวจต้นทุนชีวิต พบว่าทุนชีวิตด้านพลังชุมชนอยู่ในระดับอ่อนแอ ซึ่งหมายถึงการมีพลังจากบุคคลในสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร

ความเข้าใจกัน และการมีจิตอาสาได้ผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ (สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ, 2556) ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โกวิทช์ พวงงาม (2550) กล่าวถึงพฤติกรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ด้านการสร้างสรรค์งานเพื่อส่วนรวมหรือการเสียสละเพื่อประโยชน์ผู้อื่นว่ามีการแสดงออกเชิงพฤติกรรมน้อย นอกจากนี้ข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) ยังชี้ให้เห็นว่าคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับชั้นในสถานศึกษายังไม่เหมาะสม ทั้งยังมีปัญหาด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ขาดความตระหนักในวินัยพื้นฐาน ขาดความซื่อสัตย์และการปลูกฝังจิตอาสา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

เมื่อศึกษาจากรายงานสถานการณ์งานอาสาสมัครในประเทศไทยฯ ยังสรุปให้เห็นภาพรวมว่า หลัง พ.ศ.2547 หลายประเทศในเขตมหาสมุทรอินเดีย รวมถึงประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติครั้งใหญ่ โศกนาฏกรรมคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นหนึ่งในจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการวางรากฐานกิจกรรมอาสาสมัครในสังคมไทยอย่างชัดเจนมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดปรากฏการณ์ “จิตอาสา” ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน จะมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์และไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่มีกิจกรรมกลุ่ม หรือจัดตั้งหน่วยงานเพื่อบริหารและจัดการกิจกรรมอาสาสมัครอยู่มากมาย เช่น มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม สภากาชาดไทย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานเหล่านี้ยังขาดความรู้ด้านระบบบริหารบุคลากร การจัดหา และพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครที่เข้ามาทำกิจกรรม ขาดนักจัดการอาสาสมัคร (Volunteer Manager) เพื่อเป็นคนกลางประสานงานการทำงานอาสาในด้านนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาแนวคิดเพื่อเชื่อมต่องานอาสาสมัครไปสู่บุคคลภาคส่วนอื่นที่นอกเหนือจากภาคการศึกษา ขาดการรณรงค์และสื่อสารกับสาธารณชนให้เข้าใจบทบาทและความสำคัญของงานอาสาสมัครที่มีต่อสังคม ขาดความชำนาญในการใช้โซเชียลมีเดียให้เกิดประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์และบริหารงานอาสาสมัคร รวมถึงขาดระบบการพัฒนาให้เกิดการทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างยั่งยืน (เครือข่ายจิตอาสา, 2558)

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ที่จัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์หนึ่งใน

แผนฯ คือการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ส่งเสริมการมีจิตอาสาหรือมีพฤติกรรมอาสา ซึ่งเป็นแนวทางปรับเปลี่ยนคุณค่าคนไทยโดยส่งเสริมให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างมีความสุขโดยมีสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560) ประกอบกับข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งระบุว่ามีความจำเป็นที่ระบบการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองต่อความท้าทายในพลวัตโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจและสังคมโลก เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่ไทยให้สัตยาบันเรื่องการพัฒนายั่งยืนต่อองค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นโยบายดังที่กล่าวมานี้จึงส่งผลถึงยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งมีหนึ่งในเป้าหมาย คือมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนิสิต นักศึกษา เพื่อเป็นอนาคตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของชาติ มีการบูรณาการทั้ง Soft Skills และ Hard Skills อย่างสมดุล เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะจิตอาสา รู้จักตอบแทนสังคม เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความรู้ควบคู่คุณธรรม (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศกยภาพนักศึกษา, 2561)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นประกอบกับสภาวะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษารวมถึงฐานะทางเศรษฐกิจ มีผลให้โอกาสที่คนจะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ (Matsuba et al., 2007) จึงมีความจำเป็นที่จะหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน NGO หรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้สนับสนุนให้จัดกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอาสาให้เกิดตั้งแต่วัยนักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีการตั้งเงื่อนไขให้คนสนใจทำกิจกรรมอาสาสมัครที่หลากหลายนมากขึ้น อาทิ การกำหนดจำนวนชั่วโมงทำกิจกรรมอาสาสมัครในมหาวิทยาลัย กำหนดให้จำนวนชั่วโมงกิจกรรมอาสาสมัครเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการกู้ยืมทุนการศึกษาหรือเงื่อนไขการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, 2557 ; โครงการรับนักเรียนพลเมืองจิตอาสา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561)

เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมอาสาสมัคร (Volunteer Behavior) คือ พฤติกรรมการเสียสละทั้งแรงกาย สติปัญญา ความคิด รวมถึงเสียสละอารมณ์ที่ไม่พึงมี เป็นพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิด

ขึ้นกับทุกคนในสังคม เพื่อสร้างคุณค่าแก่ตนเอง และเพิ่มผู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่ดีให้กับสังคม (Clary & Snyder, 2002 ; Snyder & Omoto, 2008) ด้านการศึกษางานวิจัยของไทย อาสาสมัครหรือผู้ที่ทำกิจกรรมจิตอาสา (Volunteer) หมายถึง ผู้มีสำนึกหรือความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม หรือคนทั่วไป ผู้ที่เอาใจใส่ เข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ มีสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ไม่นิ่งดูตาย ไม่ทำอะไรที่เป็นโทษต่อคนหมู่มาก (ราชบัณฑิตยสภา, 2554) นอกจากนี้อาสาสมัคร ยังหมายถึงผู้ที่ สมัครใจและอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยสมัครใจ เพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งอื่นใด หากแต่ผลตอบแทนที่ได้รับคือ ความสุข ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (Volunteer Spirit Network, 2559)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่ร่างกายแข็งแรงเต็มที่ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะรับสภาพการณ์ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ในสังคม รวมถึงเป็นวัยที่สร้างความสำเร็จในชีวิต (Havighurst, 1956 ; เกษร เกษมสุข, 2560) ผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ร่วมเป็นอาสาสมัครตั้งแต่วัยเด็กมักพบในครอบครัวที่มีส่วนร่วมทางหน้าที่ พลเมือง หรือส่วนร่วมทางสังคม ส่วนอาสาสมัครในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงอายุที่กำลังบ่มเพาะ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นช่วงการเรียนรู้ที่ต้องการจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีสติ ตระหนักรู้ตนเองและเริ่มฝึกคำนึงถึงคนรอบข้าง ฝึกเข้าสังคม จึงมีวัยรุ่นบางกลุ่มที่เริ่มทำกิจกรรม อาสาสมัครเพราะเป็นจุดเริ่มต้นการรวมกลุ่มทางสังคมของผู้ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน แต่จะทำกิจกรรม ต่อเนื่องหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความชอบ หรือความถนัดของแต่ละคน (Aydinli et al., 2015) เมื่อ ศึกษาต่อไปในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีประวัติทางการศึกษาดี มีอาชีพที่มั่นคงพบว่า คนเหล่านั้นยังมี โอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้น (Wilson, 2000) หรืออาจกล่าวได้ว่า วัยรุ่นบางกลุ่มจะ ทดลองทำกิจกรรมอาสาสมัครแต่จะไม่ได้เจาะจงหรืออยู่ที่ใดที่หนึ่งเป็นเวลานาน เพราะธรรมชาติเป็น วัยที่ต้องการเรียนรู้ต้องการแสวงหา แต่เมื่อเปลี่ยนผ่านเข้าช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น หรือเมื่อสามารถวาง ตนในบทบาทหน้าที่ประจำของช่วงวัยทำงานได้แล้ว ก็มีโอกาที่จะกลับมาทำงานอาสาสมัครอีก (Oesterle et al., 2004)

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ผู้วิจัยสรุปแนวคิดจากมาตรวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteer Function Inventory) (Clary et al., 1998) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) จากการพิจารณาผลการศึกษาของ Smith และคณะ (1956, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) พบว่าการเป็นอาสาสมัครมีผลต่อการจัดการกับอีโก้หรืออัตตาภายในตัวตนของมนุษย์ ช่วยลดความรู้สึกผิดหรือหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกเชิงลบในอดีต ซึ่งผลการศึกษาของ Aboramadan และคณะ (2019) สอดคล้องกันในทัศนะที่ว่า ปัจจัยด้านนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการเพิ่มแรงจูงใจให้บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อลดหรือทดแทนความรู้สึกด้านลบในตนเองอีกด้วย 2) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Value) Allen และ Rushton (1983, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) พบว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร กับผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร นอกจากนี้ Katz, 1960 ; Smith และคณะ, 1956 ; Anderson and Moore, (1978, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) ยังพบว่าการทำกิจกรรมอาสาสมัครเป็นโอกาสที่ดีในการสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ และการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นลักษณะเด่นของผู้ที่ทำกิจกรรมอาสาสมัครโดยส่วนมาก 3) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) Jenner (1982, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) พบว่า 15% ของกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครวัยรุ่น มีการเตรียมพร้อมด้านทักษะการทำงานใหม่ ๆ รวมถึงมีทักษะอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดี 4) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) จากผลการศึกษาของ Gidron (1978, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) พบว่าการเป็นอาสาสมัครส่งผลต่อการเรียนเนื้อหา ความรู้ หรือทักษะใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งที่เคยฝึก โดยเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครด้านการบริการทางสุขภาพจะได้รับการพัฒนาทักษะใหม่ที่สำคัญ 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) การศึกษาของ Carlson และคณะ (1988 ; Carlson and Miller, 1987; Cunningham et al., 1980, อ้างถึงใน Clary et al., 1998) กล่าวถึงกลไกการคิดบวกและลบของมนุษย์ มีผลต่อการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น พบหลักฐานจากงานวิจัยต่ออีกว่าอาสาสมัครบางส่วนเข้ามาทำกิจกรรมเพราะอยากพัฒนาตนเอง ต้องการความพึงพอใจ เมื่อได้รู้สึกว่าตนเองมีพัฒนาการที่ดีขึ้น หรือมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผลการศึกษา ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างกันระหว่าง Protective Motivations และ Self-esteem ว่า Protective Motivations มุ่งเน้นที่การกำจัดความคิดหรือความรู้สึกลบออกไป แต่ Self-esteem เป็นกระบวนการที่สร้าง หรือผลักดันให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่รู้สึกว่าตนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอัน

เนื่องมาจากการทำกิจกรรมอาสาสมัคร 6) การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) มีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า การที่บุคคลได้พบปะสังสรรค์กับผู้คน ทั้งกลุ่มคนใหม่ ๆ และทั้งผู้ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันอยู่แล้ว จนเกิดการพัฒนาเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ได้เพิ่มมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นจนเกิดการเติมเต็มพลังให้แก่ตนเอง ดังนั้นการเป็นอาสาสมัคร จึงส่งเสริมการพัฒนาด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างและสังคม (Penner, 2002 ; Morris, 2019)

ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อแรงจูงใจการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ด้านการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต พบผลการศึกษาที่แสดงทัศนะว่าวัยรุ่นที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตจากประสบการณ์ที่ตนสั่งสมมาจะส่งผลให้มีความเชื่อที่จะทำกิจกรรม หรือใช้ชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และนำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาสมัคร (Law & Shek, 2009) ในส่วนความเชื่อมั่นในศาสนา พบผลการศึกษาว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวก เป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงออกถึงความเชื่อทางสังคมและศาสนา (Youniss et al., 1999) และมีผลการศึกษาที่ยืนยันว่าความเชื่อและการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีผลทางด้านจิตใจ ที่ส่งผลให้คนเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร (Oesterle et al., 2004) นอกจากนี้การที่พ่อแม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของลูกวัยรุ่น ส่งผลต่อแรงจูงใจภายในเพื่อสนับสนุนให้ลูกเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร (Aydinli et al., 2015) ทั้งยังพบอีกว่า ยังสามารถปลูกฝังอุปนิสัยของวัยรุ่นตั้งแต่อายุน้อย ก็ยังส่งผลต่อการโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตอาสา นึกถึงผู้อื่นมากขึ้น (Alvis & Metzger, 2020)

เมื่อค้นคว้าผลวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย พบว่า ณัฐกุล อาชวกุลเทพ (2556) ได้ศึกษาถึงปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอาสาสมัครของนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาสมัคร (ทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างน้อย 30 ชั่วโมงในเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา) และจากกลุ่มผู้ไม่มีพฤติกรรมอาสาสมัคร (ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน คือการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก ซึ่งได้ผลว่าแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครด้านการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอาสาสมัครสามารถทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากสภาพการณ์ของสังคมไทย รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีผลการศึกษาหลายมุมมองในงานของต่างประเทศ ทั้งการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัครอยู่บ้าง แต่ส่วนมากเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ตามที่ผู้วิจัยสนใจ การให้นิยามผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครก็มีความแตกต่างกันในแต่ละงานวิจัย ปัจจัยศึกษาที่เป็นแรงจูงใจให้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร ก็ยังมีความหลากหลายไม่มาก สามารถพัฒนาต่อไปถึงปัจจัยทางจิตวิทยาอื่น ๆ ที่ตรงกับปัญหาสถานการณ์อาสาสมัครไทยในปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังพบผลจากการทบทวนวรรณกรรมว่า มีการศึกษาที่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณในไทยเรื่องดังกล่าวจำนวนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงจัดทำงานวิจัยนี้ขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นของประชากรในแต่ละพื้นที่กับการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครใน 50 รัฐของสหรัฐอเมริกา พบว่าพื้นที่ที่ประชากรยิ่งหนาแน่น คนจะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครน้อยลง (Whitehead, 2014) ผู้วิจัยจึงสนใจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การศึกษาครั้งนี้กล่าวถึงปัจจัยที่ศึกษาหรือต่อจากนี้จะเรียกว่า แรงจูงใจที่ส่งผลให้บุคคลเป็นอาสาสมัคร แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivations) 7 ประการ ได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Values) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ส่วนแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivations) 2 ประการ ได้แก่ การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) และการมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model)

ประโยชน์จากผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมแนวทางประชาสัมพันธ์ จัดหาคนเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร พัฒนาหลักสูตร และระบบการจัดกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครที่ยั่งยืนต่อไป

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา และเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การทำกิจกรรมอาสาสมัคร
2. แรงจูงใจในการทำงานอาสาสมัคร
 - 2.1 แรงจูงใจภายใน ประกอบด้วย 7 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 2.1.1) การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life)
 - 2.1.2) ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief)
 - 2.1.3) การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations)
 - 2.1.4) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Value)
 - 2.1.5) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career)
 - 2.1.6) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding)
 - 2.1.7) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)
 - 2.2 แรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย 2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 2.2.1) การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social)
 - 2.2.2) การมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อน (Parental or peer role model)
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 1. การทำกิจกรรมอาสาสมัคร

ความหมายและประเภทของอาสาสมัคร

Clary และ Snyder (2002) สรุปจากการศึกษาว่า อาสาสมัครหมายถึง ผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้รับรายได้เป็นผลตอบแทน Penner (2002) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า อาสาสมัครเป็นผู้ที่ร่วมอยู่ในแผนการช่วยเหลือผู้อื่นในระยะยาว ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่จำกัดกลุ่ม และจะเข้าช่วยเหลือแม้ว่าเป็นคนแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็ตาม

Omoto and Snyder (1995) กล่าวถึงอาสาสมัครว่า เป็นผู้ที่มีสมัครใจเข้าร่วมในแผนระยะยาวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นอย่างยั่งยืน ซึ่งอาจเป็นแผนที่องค์กรร่วมจัดตั้งขึ้น รูปแบบกิจกรรมที่ทำ จะยาวหรือสั้น ขึ้นอยู่กับอัยาศัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครนั้น ๆ

Ellis (1996) กล่าวถึงลักษณะงานของอาสาสมัคร มีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ 1) มีความเป็นอิสระในการเลือกที่จะทำ ตามพรสวรรค์หรือตามความสนใจ 2) มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มบุคคล และส่วนรวม 3) ไม่หวังรางวัลหรือผลตอบแทนเป็นเงินทอง 4) งานอาสาสมัครไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่

นอกจากนี้ราชบัณฑิตยสภา (2554) ได้ให้คำนิยามว่า อาสา คือกริยาที่หมายถึง เสนอตัวเข้ารับทำ อาสาสมัคร จึงหมายถึง บุคคลที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจ ด้วยสำนึกหรือความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม หรือคนทั่วไป เป็นผู้ที่เอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ รวมถึงมีสำนึก ยึดมั่นในระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ไม่ทำอะไรที่เป็นโทษต่อคนหมู่มากและ ไม่นิ่งดูตาย ในส่วนทัศนะของพระไพศาล วิสาโล ได้กล่าวถึงความเป็นอาสาสมัครว่า เป็นการกระทำที่มีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือผู้อื่น หรือนึกถึงส่วนรวม ไม่ว่าประกอบอาชีพหรืออยู่ในสถานะใด ๆ ก็สามารถเป็นอาสาสมัครได้ตลอดเวลา หากมีจิตใจที่คำนึงถึงส่วนรวมอยู่เสมอ อาสาสมัครจึงเป็นสำนึกที่สมควรมีอยู่คู่กับความเป็นมนุษย์ทุกคน (เพชรภี ปิ่นแก้ว, 2554)

สุนิตย์ เชมภูและวินัย เมฆไตรภพ (2548) กล่าวถึงความหมายของอาสาสมัครในงานวิจัยภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ว่าเป็นผู้ที่ไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินจากการทำงาน เป็นการตัดสินใจทำสิ่งใด ขึ้นอยู่กับความคิดเสรี และเป็นการกระทำเพื่อนำประโยชน์มาสู่กลุ่มบุคคลที่สาม ตั้งแต่เพื่อน เพื่อนบ้าน ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงจนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป็นงานเพื่อการกุศล เป็นการกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือทุนทรัพย์ หากแต่การได้ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเกื้อหนุนให้ผู้อื่นมีความสุขใจ ภูมิใจ ได้คุณธรรม และประโยชน์ในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปการอ้างอิงจากนิยามอาสาสมัครข้างต้นว่า งานวิจัยนี้ เลือกใช้นิยามอาสาสมัครตามแนวคิดของสุนิตย์ เชมภูและวินัย เมฆไตรภพ (2548) ทั้งนี้

กำหนดเลือกบุคคลที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นผู้ทำกิจกรรมในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมานับถึงวันที่เก็บข้อมูล (Aboramadan, 2019)

จากนิยามอาสาสมัครดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีการใช้เกณฑ์จำแนกประเภทของอาสาสมัครหลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น ผลการศึกษาของสุนิตย์ เชรชฐา และวินัย เมฆไตรภพ (2548) ที่สรุปว่าองค์การสหประชาชาติ ได้แบ่งเกณฑ์การบรรลุเป้าหมายในการทำกิจกรรมอาสาสมัครออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **ด้านการพัฒนา** อาสาสมัครท้องถิ่นคือปัจจัยที่สำคัญในการต่อสู้กับความยากจนและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

2) **ด้านการจัดความยากจน** ซึ่งการสร้างระบบที่ยั่งยืนต้องอาศัยการสร้างโอกาสให้ผู้คนมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา เช่น การช่วยเหลือชาวนาในชนบทผ่านทางเงินกู้และความเชี่ยวชาญทางการเกษตรของ Food and Agriculture Organization (FAO) แห่งองค์การสหประชาชาติ

3) **ด้านการบริหารดูแลการบริหารประเทศ** ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมองค์การสหประชาชาติจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยมีหลักอยู่ 2 ประการคือความร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสมาชิกที่ด้อยโอกาสในสังคม และความร่วมมือกับรัฐบาลในการจัดการสินค้าสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเปิดเวทีทางการเมืองให้กับผู้ที่ต้องการโอกาสโดยตรงเพื่อให้ปัญหาเป็นที่เข้าใจตรงกันและได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด

4) **ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ** ช่วยสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวอย่างเท่าเทียมกัน ป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ

5) **ด้านการแก้ปัญหาประเด็นเรื่องเพศ** องค์กรที่ให้การสนับสนุนอาสาสมัครในการสร้างโอกาสให้แก่ผู้หญิง โดยร่วมมือกับรัฐบาลและองค์กรอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง

6) **ด้านสภาวะการทำงาน** ให้การสนับสนุนการก่อตั้งสหภาพแรงงาน โดยมีเป้าหมายที่จะให้แน่ใจว่าลูกจ้างไม่ถูกเอาเปรียบ ให้มีความเท่าเทียมกัน และมีความปลอดภัยในที่ทำงาน

7) **ด้านการสร้างสันติภาพ** เช่น อาสาสมัครช่วยจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบูรณะประเทศจากสงคราม เป็นต้น

8) **ด้านการกลับสู่สภาพเดิมของสังคม** หมายถึงระดับของผลกระทบจากอันตรายทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อระบบสังคมและเศรษฐกิจ

9) **ด้านภัยธรรมชาติ** อาสาสมัครที่ช่วยบรรเทาผลที่เกิดจากภัยธรรมชาติ โดยใช้ระบบเตือนภัยล่วงหน้า

10) **ด้านการตอบสนองต่อวิกฤต** ที่มีประสิทธิภาพและการฟื้นฟูหลังจากเกิดภัยพิบัติ เช่น อาสาสมัครผู้เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยในการรายงานสภาพอากาศ เนื่องจากกรมอุตุนิยมวิทยามีขีดจำกัดในการรับรู้สภาพอากาศในพื้นที่ที่ห่างไกล

11) **ด้านสุขภาพ** อาสาสมัครมีความสำคัญอย่างมากต่อโครงการรณรงค์เกี่ยวกับสุขภาพระดับโลกซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่การควบคุมโรค แต่เป็นการพัฒนาบุคลากรด้านการรณรงค์ทางสาธารณสุข สร้างวัฒนธรรมการป้องกันโรคและเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น

12) **ด้านประชากร** เป็นอาสาสมัครช่วยประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุนความพยายามขององค์การสหประชาชาติที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรผ่านทางหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น ให้ความรู้ในเรื่องเพศการคุมกำเนิด

13) **ด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อม** สนับสนุนการเคลื่อนไหวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของคนรุ่นใหม่ ให้การช่วยเหลือทางด้านเงินทุนและแนะนำแนวทางโดยที่ไม่มีการปิดกั้นความคิด เชื่อมโยงเครือข่ายอาสาสมัครและให้เงินสนับสนุนสื่อประชาสัมพันธ์และการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สร้างสรรค์โดยคนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ตามนิยามของอาสาสมัครจากงานวิจัยภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สุนิตย์ เจริญฐาและวินัย เมฆไตรภพ, 2548) ยังได้จัดกลุ่มอาสาสมัครตามรูปแบบของกิจกรรมออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) ด้านการช่วยเหลือทางวัตถุ สิ่งของ เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือสังคมให้ดีขึ้น เช่น การรวมสิ่งของจำเป็นบริจาคเด็กยากไร้ 2) ด้านการเสียสละแรงกายหรือใจ บริการชุมชนหรือสังคม เช่น อาสาสมัครบรรเทาทุกข์ให้ผู้ประสบภัย ครูอาสาสอนความรู้ 3) ด้านการเป็นผู้นำรณรงค์ เสนอแนะแนวทาง เพื่อวัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงสังคมหรือเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น อาสาสมัครนักสิทธิมนุษยชน 4) ด้านการสร้างภาวะการมีส่วนร่วม รักหวงแหนหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือกลุ่มนั้น ๆ เช่น

อาสาสมัครอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การทำกิจกรรมอาสาสมัครในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

จากทฤษฎีเกี่ยวกับ Early Adulthood กล่าวถึงงานพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (19-30 ปี) ว่าเป็นวัยที่ต้องการความสัมพันธ์ระยะยาว เรียนรู้ที่จะมีคู่ครอง เริ่มสร้างครอบครัว รับผิดชอบครอบครัว เริ่มเข้ากลุ่มทางสังคม รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงเรียนรู้ที่จะเป็นพลเมืองที่ดี นอกจากนี้ วัยผู้ใหญ่ตอนต้นยังเป็นช่วงชีวิตที่ร่างกายแข็งแรงเต็มที่ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะรับสภาพการณ์ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมถึงเป็นวัยที่สร้างความสำเร็จในชีวิต (Havighurst, 1956) เมื่อศึกษางานวิจัยที่กล่าวถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร สามารถสรุปได้ว่าวัยนี้เป็นช่วงชีวิตที่มีความต้องการพื้นฐาน ส่งผลให้สามารถสละเวลาเพื่อไปทำงานอาสาสมัครได้น้อย (Gray et al., 2012) ซึ่งสอดคล้องกับ Role overload theory กล่าวคือช่วงเวลาที่บุคคลรู้สึกถึงภาวะเรียกร้องการมีบทบาทภาระงานมากเกินไปหรือเกินความสามารถของตนเอง ไม่สามารถทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ได้ ซึ่งช่วงวัยนี้จึงมีภาวะวิตกกังวลเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ อยู่แล้ว ตามทฤษฎีจึงกล่าวว่า หากคนตกอยู่ในภาวะนี้ จะมีความเครียด ซึ่งอาจส่งผลถึงพฤติกรรม อารมณ์ และอาจนำไปสู่ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน และการใช้ชีวิตได้ (Rotolo, 2000; Wilson, 2000) นอกจากนี้วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนผ่าน เช่น เป็นช่วงวัยที่จบการศึกษาตามระบบ เริ่มต้นการทำงานในที่ใหม่ ออกจากบ้านเดิมที่อยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เริ่มต้นความสัมพันธ์ในเชิงความรักหนุ่มสาว (Romantic Relationship) รวมถึงเริ่มเป็นวัยแห่งการสร้างครอบครัว (Oesterle et al., 2004)

เมื่อทำการศึกษาอาสาสมัครในวัยผู้ใหญ่ที่อายุมากขึ้น พบว่ายังเป็นวัยที่เริ่มมีความมั่นคงทางสังคมเพิ่ม ก็ยังมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร และทำหน้าที่พลเมืองดีเพิ่มขึ้น จากผลการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง สรุปได้ว่า ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีประวัติทางการศึกษาดี มีอาชีพที่มั่นคงก็จะยิ่งมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้น (Wilson, 2000) หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงวัยรุ่นบางกลุ่มจะทดลองทำกิจกรรมอาสาสมัครก่อนแต่จะไม่ได้เจาะจงหรืออยู่ที่ใดที่หนึ่งเป็นเวลานาน เพราะธรรมชาติเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ ต้องการแสวงหา แต่เมื่อเปลี่ยนผ่านเข้าช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

หรือเมื่อสามารถวางตนในบทบาทหน้าที่ประจำของช่วงวัยทำงานได้แล้ว ก็มีโอกาที่จะกลับมาทำงานอาสาสมัครอีก (Oesterle et al., 2004 ; Lemon et al., 1972)

2. แรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร

จากผลการศึกษาของ Clary และ Synder (1999) ได้สรุปถึงรูปแบบของการเป็นอาสาสมัครไว้หลายประการ ได้แก่ ผู้ทำอาสาสมัครหาโอกาสในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการคิด ตัดสินใจอย่างรอบคอบมาแล้ว และมีเวลามากเพียงพอที่จะทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม หรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร ดังนั้นการที่บุคคลหนึ่งจะตัดสินใจทำกิจกรรมอาสาสมัคร และมีการทำอย่างต่อเนื่องนั้น การให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของผู้ช่วยเหลือ หรือการมีแรงจูงใจที่จะทำกิจกรรมอาสาสมัคร จึงสำคัญต่อการศึกษาถึงปัจจัยที่จะใช้จำแนกผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครและไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

ผู้วิจัยจึงศึกษาและอ้างอิงทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ ได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Maslow's hierarchy of needs)

(Maslow, 1987) ประกอบด้วย 5 ประการได้แก่

ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs) ต้องการบำบัดความหิว กระหาย บำบัดความเจ็บปวด ต้องการการพักผ่อน ต้องการเติมเต็มความไม่สมดุลต่าง ๆ ของร่างกาย

ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs and security) ต้องการความมั่นคง การป้องกันอันตราย การคาดการณ์เหตุการณ์อนาคต

ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs or social needs) ต้องการเพื่อน ผู้ร่วมงาน ครอบครัว ได้รับการยอมรับจากเพศตรงข้าม คนรอบข้าง หรือสังคม

ความต้องการการยอมรับนับถือ (Self-esteem needs) ต้องการเห็นว่าตนเองมีคุณค่าต่อสังคม ต้องการความพึงพอใจ ได้รับการชมเชย ได้รับความนิยมน ต้องการความมั่นใจในตนเอง เพื่อเติมเต็มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง (Self-Actualization needs) ความต้องการเติมเต็มศักยภาพสูงสุดของตนเพื่อค้นพบตนเอง

กล่าวได้ว่าการเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเป็นการทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น คือความต้องการพื้นฐานของมนุษย์โดยสมบูรณ์ที่ต้องการทำตนเองให้มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น และสามารถทำในสิ่งที่เติมเต็มศักยภาพของตนเองได้ ดังนั้น

2.2 ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self Determination Theory) (Deci & Ryan, 1985, 2000) ซึ่งเป็นกรอบทฤษฎีใหญ่ที่ใช้อธิบายถึงกลไกการเกิดแรงจูงใจของมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ความการมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Autonomy) คือการที่บุคคลรู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่เลือกปฏิบัติด้วยตนเอง จากประสบการณ์ที่วางไว้ด้วยตนเอง 2) ความต้องการมีสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น (Relatedness) คือ การที่บุคคลมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่น รู้สึกได้รับความห่วงใย กำลังใจ หรือรู้สึกมีคุณค่า 3) ความต้องการเป็นคนมีทักษะความสามารถ (Competence) คือการที่บุคคลรู้สึกว่า ตนมีความสามารถต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งแวดล้อมที่ท้าทาย และมีโอกาสแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทั้งในด้านทักษะและประสบการณ์ในสิ่งที่ตนสนใจ

งานวิจัยนี้จึงแบ่งประเภทแรงจูงใจออกเป็น แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivations) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivations)

แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivations) คือการทำให้ต่าง ๆ เนื่องจากความสนใจหรือพึงพอใจภายในตนเอง ส่วนแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivations) อาจเปลี่ยนไปสู่แรงจูงใจภายในได้ หากได้รับการตอบสนอง หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสมจนนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ในงานวิจัยนี้หมายถึงปัจจัยใด ๆ ที่เป็นแรงจูงใจภายนอก แล้วนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร แรงจูงใจภายนอกแบ่งออกเป็น 1) การกำกับจากความเห็นสิ่งที่สอดคล้องกันภายในตนเอง (Integrated Regulation) คือการที่บุคคลเห็นคุณค่าของกิจกรรมสัมพันธ์กับเป้าหมาย 2) การกำกับจากความเห็นความสำคัญด้วยตนเอง (Identified Regulation) เห็นถึงความสำคัญของการทำกิจกรรม แต่มีความรู้สึกไม่พอใจหรือไม่สนุกสนานที่จะทำมากนัก 3) การกำกับจากการถูกกดดันให้ยินยอม หรือทำเพราะความรู้สึกผิด (Introjected Regulation) เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความรู้สึกอับอาย เพราะ ปราบณารางวัลจากภายนอกหรือหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ผู้วิจัยจึงได้จัดหมวดหมู่ตัวแปรที่สนใจศึกษาออกเป็น 2 ประเภทหลัก อ้างอิงตามทฤษฎีแรงจูงใจ กล่าวคือ แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivations) และแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivations) แรงจูงใจภายนอกได้แก่ การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) และการมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) สำหรับแรงจูงใจภายในได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Values) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

การเป็นอาสาสมัคร โดยมีแรงจูงใจภายนอก หมายความว่ารวมถึง ผลตอบแทนเป็นความภาคภูมิใจจากการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น ประกาศนียบัตร คະแนนซึ่งมีผลต่อผลการศึกษา หรือทุนการศึกษา การได้เพื่อนหรือสังคมใหม่ เป็นต้น แต่ไม่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนที่เป็นผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทุนทรัพย์อื่น ๆ

ผลจากการศึกษาแรงจูงใจและผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมอาสาสมัครในกลุ่มอาสาสมัครสหรัฐอเมริกา 328 คน พบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำ Cluster Analysis โดยตั้งสมมติฐานว่าประเภทของผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ที่เป็นแรงจูงใจภายนอก (Tangible rewards) และแรงจูงใจภายใน (Intangible rewards) แตกต่างกันคือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความสำคัญกับแรงจูงใจภายใน 4 อันดับแรกมากที่สุด กล่าวคือ 1) ความรู้สึกที่ดีที่ช่วยเหลือที่ใดที่หนึ่งให้ดีขึ้น 2) ความรู้สึกมีคุณค่า 3) การได้ใช้ความสามารถส่วนตนในการช่วยเหลือผู้อื่น และ 4) การได้พัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคະแนนที่จัดเป็นแรงจูงใจภายนอก (Tangible rewards) รองลงมา 4 หัวข้อตามลำดับ คือ 1) การได้การ์ดขอบคุณหรือมีของขวัญ 2) การได้โอกาสทำความรู้จักหรือช่วยเหลือผู้คน 3) การได้ขนมหรือของขวัญเป็นกำลังใจ และ 4) การได้ของรางวัลตอบแทน ทั้งนี้ผลสรุปจากงานวิจัยยังเป็นที่น่าศึกษาต่อว่าแรงจูงใจหรือสิ่งที่เป็นรางวัลจูงใจของผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครประเภทใดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครค่อนข้างมาก ในบริบทของแต่ละสังคมหรือวัฒนธรรม (Phillips & Phillips, 2010)

ปัจจุบันในประเทศไทยจึงมีการสนับสนุนจากภาครัฐ หน่วยงานเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และอีกหลากหลายหน่วยงานที่ออกมา รมณรงค์สนับสนุนให้คนไทย สนใจทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้น บางแห่งจึงออกนโยบายในรูปแบบของการเก็บชั่วโมงจิตอาสา การเก็บคะแนนทำกิจกรรมเพื่อได้มาซึ่งทุนการศึกษา เป็นต้น (โครงการรับนักเรียนพลเมืองจิตอาสา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561 ; กองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา, 2558)

ในงานวิจัยนี้ สนใจศึกษาแรงจูงใจภายใน ซึ่งประกอบด้วย 7 ตัวแปรได้แก่

2.1 การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life)

Viktor Frankl (1959) เป็นคนแรกที่ศึกษาเรื่องความหมายของชีวิตในทอมของจิตวิทยา โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ตรงตอนที่อยู่ค่ายกักกันนาซี สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และสรุปว่าพื้นฐานแรงจูงใจของมนุษย์นั้น คือ ความตั้งใจที่จะมีความหมายหรือตัวตน (Will to meaning) จากการศึกษาต่อไป เขาพบว่าคนไข้จำนวนหนึ่งของเขาล้วนประสบปัญหาความรู้สึกกลบในชีวิต เช่น เปื่อหน่าย รู้สึกว่างเปล่า ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต ต่อมา Crumbaugh & Maholic (1964) เป็นผู้พัฒนางานและมาตรวัด Purpose in life ต่อจาก Frankl ทำการศึกษาเรื่องจุดมุ่งหมายในชีวิตของผู้ใหญ่ตอนต้นชายและหญิง ที่อายุเฉลี่ย 21.93 ปี (Harlow et al., 1987)

เมื่อศึกษาไปถึงจุดมุ่งหมายในชีวิตของวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นจำนวนหนึ่งมีจุดมุ่งหมายในชีวิต จากประสบการณ์ที่ตนสังสมมา การเป็นเช่นนี้เป็นหนึ่งในองค์ประกอบการพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนา ด้านความเชื่อและจิตวิญญาณในวัยรุ่นอีกด้วย เมื่อพิจารณาจากการศึกษาที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในชีวิต กับการเป็นอาสาสมัครพบว่า วัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความคิดริเริ่ม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการวางแผนชีวิต ผู้ที่มีคะแนนจุดมุ่งหมายในชีวิตดี จะแสดงออกถึงค่าคะแนนความตั้งใจเป็นอาสาสมัคร รวมถึงการมีพฤติกรรมอาสาสมัครด้วย และจากงานวิจัยที่กล่าวถึงการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ที่ส่งผลต่อความเชื่อ และนำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาสมัคร จะพบว่าการมีจุดมุ่งหมายในชีวิตกับความเชื่อที่ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น (Other – service – belief) มีค่าคะแนนสหสัมพันธ์สูงกว่าการมีจุดมุ่งหมายในชีวิตกับความเชื่อที่ทำเพื่อประโยชน์ตน (Self – service – belief) หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า หากบุคคลมีจุดมุ่งหมายในชีวิต น่าจะส่งผลให้มีความเชื่อที่จะทำกิจกรรม หรือใช้ชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และน่าจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาสมัคร

นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาในกลุ่มอาสาสมัครผู้สูงอายุถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิต การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และการสนับสนุนทางสังคม พบว่าคะแนน Purpose in Life Test จากผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างมากที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ในผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งช่วยบ่งชี้ว่าบทบาทของการทำกิจกรรมอาสาสมัครให้ความหมายในชีวิตและสามารถเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ในการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ (Law & Shek, 2009)

นอกจากนี้ ยังสามารถอ้างอิงการศึกษาตัวแปรจุดมุ่งหมายในชีวิตจากทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Learning Theory : SCT) ของ Bandura (1997) มีความสำคัญต่อการพัฒนาเทคนิคการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นทฤษฎีที่ศึกษาความเชื่อของบุคคลที่จะสามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบไปด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ พฤติกรรม (B) องค์ประกอบของบุคคล (P) และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม (E) แนวคิดการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ประกอบด้วย 1) ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) ซึ่งหมายถึง การตัดสินใจความสามารถของตนเองว่า จะสามารถทำงานได้ในระดับใด หรือเป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพล ต่อการดำรงชีวิต ความรู้สึก ความคิด การจูงใจ และพฤติกรรม 2) ความคาดหวังในผลของการกระทำ (Outcome Expectation) หมายถึง ความเชื่อที่บุคคลประเมินค่าพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าหากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถตนเอง และมีความคาดหวังของผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นสูงทั้งสองด้าน จะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างแน่นอน แต่ถ้ามีเพียงด้านใดสูงหรือต่ำ บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรม การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต อาจอธิบายได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถตนเอง หากบุคคลมีจุดมุ่งหมายในตนเองที่ชัดเจน ย่อมนำไปสู่ความคาดหวังต่อผลลัพธ์ในการกระทำที่ชัดเจนนั้น ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม เมื่อการมีจุดมุ่งหมายและมีการกระทำส่วนตัวที่ชัดเจนประสบความสำเร็จ ก็จะนำไปสู่การนึกถึงผู้อื่น หรือการทำกิจกรรมอาสาสมัคร

2.2 ความเชื่อมั่นทางศาสนา (Religious Belief)

จากงานวิจัยหลายฉบับพบว่าความเชื่อทางศาสนาเป็นแนวคิดรากฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทัศนคติเชิงบวก ซึ่งทัศนคติเชิงบวกที่ดีเหล่านี้ เป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงออกถึงความเชื่อทางสังคมและศาสนาตามมา (Youniss et al., 1999) เมื่อพิจารณาผลการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ของ Oesterle และคณะ (2004) ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรัฐมิเนโซต้าในวัยรุ่นอายุ 18-19 ปีและอีก 8 ปีต่อมา เก็บข้อมูลอีกครั้งในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น 26-27 ปี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Time Series Logit Model เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในด้านตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา สรุปผลได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีผลสนับสนุนการทำกิจกรรมอาสาสมัครในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ทั้งนี้ผลการศึกษาเดียวกันยังยืนยันว่าความเชื่อและการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีผลดีต่อจิตใจ เพราะการรวมกลุ่มทางศาสนามีกิจกรรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงสนับสนุนความผูกพันทางสังคม

การศึกษาระยะยาวของ Morris และคณะ (2015) ที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างอายุ 64-67 ปี ตัวแปรด้านความเชื่อทางศาสนาพิจารณาจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และระดับความผูกพันกับองค์กรทางศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความเชื่อมั่นทางศาสนารวมถึงความเชื่อทางจิตวิญญาณมีผลต่อแรงจูงใจการทำอาสาสมัครด้านการสร้างคุณค่าต่อสังคม (Value Expressive) และแรงจูงใจดังกล่าวส่งผลให้บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Fulton (1984) ที่พบว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นแรงผลักดันภายในที่มีผลต่อเจตคติด้านการประสบความสำเร็จอีกด้วย ดังนั้นจึงมีหลากหลายการศึกษาที่นำเจตคติด้านความเชื่อทางศาสนามาเป็นตัวแปรภายในเพื่อผลักดันให้เกิดความเชื่อและเกิดแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ (Benson et al., 1993 ; Ryan, Rigby & King, 1993 ; Hunsenberger et al., 2001 as cited in Oesterle et al, 2004)

Furrow และคณะ (2004) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความเชื่อด้านศาสนากับการเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) พบว่า ความเชื่อทางศาสนามีผลต่อความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองและพฤติกรรมเอื้อสังคม และการเห็นคุณค่าในของตนเองนี้ ก็มีผลต่อ

พฤติกรรมเอื้อสังคมเช่นกัน ซึ่งความเชื่อทางศาสนาในที่นี้ กล่าวถึง การตั้งสัจจะ ความซื่อสัตย์ (Commitment) การอุทิศตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (Devote) และการปฏิบัติตามหลักศาสนา (Tradition)

2.3 การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations)

ทฤษฎีการจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protection motivation theory) เกิดขึ้นครั้งแรกในปี 1975 โดย Roger (1975) และได้รับการปรับปรุงแก้ไขนำมาใช้ใหม่ในอีกครั้งในปี 1983 (Dunn & Rogers, 1986) ทฤษฎีเกิดจากความพยายามที่จะทำความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของการกระตุ้นให้เกิดความกลัว โดยเน้นเกี่ยวกับการประเมินการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ หรือประสบการณ์ทางสุขภาพ และการให้ความสำคัญกับสิ่งที่มาคุกคาม และกระบวนการของบุคคลเพื่อใช้ขบคิดแก้ปัญหาในสิ่งที่กำลังคุกคามอยู่นั้น โดยทั่วไปจึงเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึงแรงจูงใจเพื่อใช้ปกป้องอาการหรือพฤติกรรมที่เกิดกับสุขภาพทางกาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือการประเมินสิ่งที่เกิดขึ้น (Threat appraisal) และการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น (Coping appraisal) (เบญจมาศ สุขศรีเพ็ญ, 2007) ในส่วนของการประเมินสิ่งที่เกิดขึ้น (Threat appraisal) บุคคลจะพิจารณาผลลัพธ์เชิงลบที่อาจเกิดขึ้นหรือเป็นไปได้ เพื่อรับรู้สิ่งที่จะเป็นความเสียหาย หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น จากกระบวนการนี้ เชิงทฤษฎีอธิบายว่ามักจะนำไปสู่การยอมรับความอ่อนแอและนำไปสู่พฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การปฏิเสธ หรือการหนี (Witte & Allen, 2000) หรือหากเป็นการประเมินแล้วเกิดการรับรู้เชิงบวก ซึ่งมีทั้งสิ่งที่เปรียบเสมือนแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic Motivation) และแรงจูงใจจากภายนอก (Extrinsic Motivation) นอกจากนี้ทฤษฎียังกล่าวถึงการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น (Coping appraisal) ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถทั้งของตนเอง (Self Efficacy) และความสามารถรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้น (Response Efficacy) นำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมที่ปรับตนเองเข้าสู่สถานการณ์ และรับรู้ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างเหมาะสม ทั้งนี้หากมาพิจารณาในด้านของการทำงานอาสาสมัคร พบงานวิจัยที่ยืนยันถึงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญของการมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี Protective Motivations จะนำไปสู่ความสามารถในการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการรับรู้ความสามารถของผู้อื่น จะมีผลลัพธ์ไปสู่การทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Lau et al., 2019)

กฎหมาย เป็นต้น คุณค่าในตนเองด้านต่าง ๆ ช่วยให้บุคคลมีความตระหนักรู้ วิเคราะห์หามาตรฐานที่เหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ ได้ 5) ด้านการจัดลำดับความสำคัญตามความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดเป็นบุคลิก ลักษณะของแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป 6) ด้านความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดเป็นทัศนคติ การกระทำ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

Schwartz (2012) ได้นำเสนอรายละเอียดของคุณค่าภายในด้านต่าง ๆ อ้างอิงตามข้อคำถาม Portrait Values Questionnaire : PVQ 21 ซึ่งแสดงรายละเอียดแต่ละด้านไว้ ดังนี้

1) การเปิดใจสู่อุณหภูมิใหม่ (Openness to change) ประกอบไปด้วย Self-direction คือ คุณค่าในการกำกับหรือควบคุมตนเอง บุคลิกลักษณะของบุคคล รวมถึงเป็นแรงจูงใจให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ เช่น การแสดงความคิดสร้างสรรค์ การเลือกเป้าหมายของตนเอง ความอยากรู้อยากเห็น ความเป็นอิสระ การเคารพตนเอง ความฉลาดและความรู้สึกเป็นส่วนตัว แบ่งออกเป็น อิสระทางความคิด และอิสระทางการกระทำ คุณค่ามาจากแรงกระตุ้น (Stimulation) การกำหนดเป้าหมาย การเริ่มต้นสิ่งใหม่และความท้าทายใหม่ ๆ ในชีวิต ความต้องการนี้อาจเกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานกับการขึ้นนำตนเอง และการมุ่งความสนใจไปในการหาความสุข (Hedonism) ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของชีวิตที่ดี

2) การเพิ่มประสิทธิภาพของตนเอง (Self-Enhancement) ซึ่งประกอบไปด้วย การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและตามบรรทัดฐานของสังคม (Achievement Power) อำนาจ การกำหนดเป้าหมาย สถานะทางสังคมและศักดิ์ศรี (ตามทฤษฎีใหม่ให้ความหมายไว้ 2 นัยยะ คืออำนาจในการควบคุมคนได้ (Power-dominance) และอำนาจในการควบคุมการใช้ทรัพยากรทางสังคม (Power-resources)

3) การหวงแหน รักษาซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conservation) ประกอบไปด้วย การมีระยะปลอดภัย การรักษาภาพลักษณ์ (Face) ความปลอดภัย ความสามัคคีและความมั่นคงของสังคม (Security-personal) แบ่งออกโดยชัดเจนว่าเป็นความปลอดภัยในสภาพแวดล้อมแห่งใดแห่งหนึ่ง และความปลอดภัยของสังคมเชิงกว้าง การปฏิบัติตามกฎระเบียบกฎหมายและภาระผูกพันที่เป็นทางการ (Conformity-rules) และการหลีกเลี่ยงความไม่พอใจหรือทำร้ายผู้อื่น (Conformity-interpersonal) การบำรุงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมครอบครัวหรือประเพณีทางศาสนา (Tradition) และความอ่อน

น้อมถ่อมตน (Humility)

4) พลังจากภายในตนเอง (Self-transcendence) ประกอบด้วยความเมตตากรุณา เป็นที่น่าเชื่อถือ (Benevolence-dependability) ความเมตตากรุณา การอุทิศตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม (Benevolence-caring) และการกำหนดเป้าหมาย ความเข้าใจ ความกตัญญู ความอดทนและการปกป้องเพื่อสวัสดิภาพของทุกคนหรือเพื่อธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม (Universalism) ประกอบด้วย ความเท่าเทียมกัน (Universalism-concern) การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (Universalism-nature) และการยอมรับและทำความเข้าใจผู้ที่แตกต่างจากตนเอง (Universalism-tolerance)

2.5 การทำงาน (Career)

Morris (2019) กล่าวถึงการทำกิจกรรมอาสาสมัครว่า เทียบเคียงการฝึกพัฒนาทักษะอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Professional Development) เพราะกิจกรรมอาสาสมัครช่วยพัฒนาทักษะงานในด้านต่าง ๆ ได้ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเปรียบเหมือนการได้ช่วยเหลือตนเองด้วย นอกจากนี้ Allan (2019) ได้ทดลองทำ Workshop กับกลุ่มผู้ฝึกงาน กับกลุ่มที่เป็นอาสาสมัครในโตรอนโต ประเทศแคนาดา พบว่าเมื่อผู้เป็นอาสาสมัคร รวมถึงผู้ฝึกงานที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานด้านนั้นมาก่อน แม้เป็นผู้ที่เคยผ่านการล้มเหลวในการทำงานด้านนั้นมาแล้ว ยังสามารถพัฒนาทักษะงานขึ้นมาได้จากการฝึกฝนเป็นอาสาสมัคร ทั้งนี้จากการค้นคว้าเพิ่มเติมยังพบว่าหนึ่งในปัจจัยที่มีผู้เริ่มเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร คือการได้พัฒนาทักษะงาน โดยมากเน้นงานวิชาการ งานที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะทาง หรือด้านเดียวกับกิจกรรมประเภทที่ตนเข้าร่วม (Clary et.al.,1998 ; Penner, 2002)

2.6 การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding)

จากการศึกษาในหลายงานวิจัยพบว่า การเป็นอาสาสมัครช่วยเสริมสร้างความเข้าใจทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะความสามารถ (Skills) และประสบการณ์ (Experiences) ในด้านต่างๆ ได้ดีขึ้น (Clary et.al.,1998) ช่วยเพิ่มทักษะ และความเข้าใจในตนเองซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไปถึงทักษะทางวิชาชีพเฉพาะในอนาคตด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ในสหรัฐอเมริกา และ สหราชอาณาจักร นิยมเพิ่มความมั่นใจ และทักษะงานในด้านการตลาดให้คนในที่ทำงาน โดยการส่งไปเริ่มทำกิจกรรม

เชิงอาสาสมัครอีกด้วย (ThiPILayanuruksakul, 1989 ; Gora & Nemerowicz, 1991 as cited in Clary et.al.,1998)

2.7. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

เนื่องจากกิจกรรมอาสาสมัครมีหลากหลายด้านดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ละด้านล้วนเป็นบทฝึกภาคปฏิบัติที่ช่วยเพิ่มทักษะ เวลาในการลงมือให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และมีผลดีตามมาคือ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองอีกด้วย (Clary et.al.,1998 ; Penner, 2002) ดังจะเห็นตัวอย่างการฝึกฝนของทีมให้บริการทางการแพทย์ หากผู้ที่มาเป็นอาสาสมัครหรือ ผู้สนใจเริ่มต้นงาน เนื่องจากขาดประสบการณ์ตรงในการฝึก เมื่อต้องไปให้บริการทางการแพทย์จึงขาดความมั่นใจ เนื่องจากขาดทักษะการฝึกปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมมาากพอ ดังนั้นผลงานการศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นว่า การได้ลงมือปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัคร ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน (Herring, Brown, Morgan, Thompson, Kullmar, & Blood-Siegfriedet, 2019)

นอกจากแรงจูงใจภายใน ยังมีแรงจูงใจภายนอกที่ผู้วิจัยศึกษา 2 ตัวแปร ได้แก่

2.8 การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social)

จากการศึกษาพบว่าการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ทำให้ผู้เข้าร่วมได้ออกไปพบปะสังสรรค์กับผู้คน ทั้งกลุ่มคนใหม่ๆ และทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้คนที่อยู่ในกลุ่มเป็นประจำด้วย เกิดการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เมื่อจิตใจได้รับการเติมเต็ม จากการพบปะสังสรรค์ ทักทายกับผู้คนบ้างเปรียบกับได้เติมเต็มส่วนสำคัญในชีวิต เพิ่มพลังให้มีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น (Clary et.al., 1998 ; Penner, 2002 ; Morris, 2019) นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษายืนยันว่า การรวมกลุ่มอาสาสมัครยังมีส่วนสานสัมพันธ์ภายในกลุ่มหรือองค์กรให้แน่นแฟ้นกันมากยิ่งขึ้น และพบว่ายังมีการรวมกลุ่มกิจกรรมอาสาสมัครหรือการช่วยเหลือสังคมบ่อยครั้งก็ยิ่งเพิ่มความสุข คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับผู้เข้าร่วม รวมถึงส่งผลดีต่อองค์กรนั้น ๆ อีกด้วย (Stukas et al., 2005 อ้างถึงใน Snyder & Omoto, 2008)

ในด้านการศึกษาพฤติกรรมอาสาสมัครในกลุ่มนิสิต นักศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 796 คน พบว่านอกจากครอบครัวหรือเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมอาสาสมัครแล้ว พบว่าการได้

เห็นสื่อมวลชนนำเสนอข่าวการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของคนในชุมชนหรือกลุ่มเดียวกัน มีอิทธิพลถึงการมีพฤติกรรมอาสาของกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 62.6 นอกจากนี้ร้อยละ 58.1 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเป็นอาสาสมัครในการศึกษาคั้งนี้ พบว่าหนึ่งในสาเหตุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เพราะไม่มีเพื่อนไปทำด้วย และจากการวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่ายของกลุ่มตัวอย่างจะได้ว่าพฤติกรรมอาสา แปรผันตามการสนับสนุนทางสังคม คือทั้งคนในครอบครัว เพื่อน และคนในกลุ่มหรือชุมชนที่อยู่ร่วมด้วย จากการศึกษาอาสาสมัครเชิงลึกจากหลายกลุ่มอายุพบว่า หนึ่งในเหตุผลที่ทำให้เขาทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างต่อเนื่องคือ การได้มีโอกาสทำกิจกรรมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น เป็นอาสาสอนความรู้ให้เด็ก มีผลทำให้ใจและ ความรู้สึกเชื่อมโยงกับผู้คน และไม่อยากเห็นผู้ใดแย่ หรือตกต่ำลงกล่าวโดยสรุปคือ การทำกิจกรรมอาสาสมัครช่วยทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้คนรอบข้างมากขึ้นด้วย (กฤตยา ทัพพงษ์, 2552)

2.9 การมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อนเป็นอาสาสมัคร (Parental or peer role model)

การมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อนเป็นอาสาสมัคร (Parental or peer role model) สามารถอ้างอิงจาก ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งแสดงแนวคิดว่าการเรียนรู้ของมนุษย์มาจากการสังเกตเพื่อการเลียนแบบบุคคลที่เป็นต้นแบบซึ่งมีได้ทั้งบุคคลในชีวิตจริง และในวรรณกรรม วรรณคดี ตัวละครจากการ์ตูน ฯลฯ เมื่อศึกษาถึงการเรียนรู้ที่เป็นพฤติกรรมถาวรพบว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการเสริมแรง จึงอธิบายได้ว่าการเลียนแบบจากการสังเกตส่งผลให้เกิดการทำงานในระบบความรู้ ความคิด การจดจำ (Cognitive Process) การเสริมแรง และมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม (Bandura, 1977) จึงสรุปขั้นของกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเพื่อการเลียนแบบของ Bandura ได้ว่าประกอบไปด้วย 1) กระบวนการเข้าสู่ความสนใจ (Attentional Process) ผู้เลียนแบบมีการรับรู้ทางความคิด มีระดับของการถูกกระตุ้นที่เหมาะสม อาจมีแรงจูงใจในอดีตเข้ามาเกี่ยวข้อง สิ่งเร้าที่เป็นต้นแบบมีความน่าประทับใจ และมีคุณค่า 2) กระบวนการจดจำ (Retention Process) ผู้เลียนแบบบันทึกเข้าระบบความจำ มีการจัดการความคิดอย่างเป็นระบบ 3) กระบวนการตอบสนอง (Motor Reproduction Process) ผู้เลียนแบบเริ่มตอบสนองด้วยการกระทำ มีการสังเกตจากการทำซ้ำ เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการและสังเกตจากผลของการกระทำจากประสบการณ์ 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) คือ

การเสริมแรงอื่นให้ผู้เลียนแบบ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมตามต้นแบบได้ถูกต้อง เช่น การเลียนแบบตามบุคคลที่มีความคล้ายกับผู้เลียนแบบ การเลียนแบบตามบุคคลที่มีชื่อเสียง ได้รับรางวัลไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ หรือสถานภาพทางสังคม งานวิจัยนี้ จึงตั้งข้อสังเกตของการทำกิจกรรมอาสาสมัคร โดยได้รับแรงจูงใจจากการเลียนแบบบุคคลใกล้เคียงคือ พ่อ แม่ หรือเพื่อน

แนวคิดและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีต้นแบบจากพ่อ แม่หรือเพื่อน กล่าวถึงผู้ที่ร่วมเป็นอาสาสมัครตั้งแต่วัยเด็กมักพบในครอบครัวที่มีส่วนร่วมทางหน้าที่พลเมืองหรือส่วนร่วมทางสังคม รวมถึงหากผู้เป็นอาสาสมัครโตเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่มากกว่านั้น เพื่อนจะยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้คนทำงานอาสาสมัครเพิ่มขึ้นด้วย เหตุผลเพราะพ่อแม่ เปรียบเหมือนบุคคลและบริบทในสังคมแรก ที่มนุษย์ได้เจอ ส่วนเพื่อนเปรียบเหมือนผู้ร่วมแชร์ประสบการณ์ในวัยเดียวกัน (van Goethem et al., 2012)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยยังพบว่า การที่พ่อแม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของลูกวัยรุ่นส่งผลต่อแรงจูงใจภายใน เพื่อเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของรุ่นลูก (Aydinli, et al., 2015) และยังมีการศึกษาที่พบว่ายังสามารถปลูกฝังนิสัยของวัยรุ่นตั้งแต่อายุน้อยได้มากเท่าใด ก็ส่งผลต่อการโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตอาสา นึกถึงผู้อื่นมากขึ้น (Alvis & Metzger, 2019)

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเยาวชนอายุ 15-24 ปี จำนวน 25 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า กระบวนการคิดที่เยาวชนมีอุดมการณ์เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครได้แรงจูงใจมาจากครอบครัวและความต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม (บุษราภรณ์ ตีเขาว์และคณะ, 2562)

ในด้านการศึกษาพฤติกรรมอาสาสมัครในกลุ่มนิสิต นักศึกษาไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล 796 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำกิจกรรมอาสาสมัครได้รับอิทธิพลมาจากคนในครอบครัว ร้อยละ 68 ได้รับอิทธิพลมาจากเพื่อน ร้อยละ 64.6 ซึ่งเป็นการเห็นแบบอย่างเช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือเพื่อนของตนบริจาคสิ่งของ เงิน สิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ในชุมชน หรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่ายในการศึกษานี้ ยังพบว่าพฤติกรรมอาสาสมัครแปรผันตามจำนวนเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (กฤตยา ทังวงศ์, 2552)

3. งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

Gray et al. (2011) กล่าวว่าอาสาสมัครคือบุคคลที่เสียสละทำสิ่งช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่ได้หวังรายได้ตอบแทน โดยอาจเป็นทั้งการสละเวลา การบริการ หรือทักษะความสามารถ ซึ่งร้อยละ 35 ของอาสาสมัครผู้ใหญ่ในออสเตรเลีย พบว่าอาสาสมัครส่วนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาในวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

เนื่องจากเป็นวัยที่หลากหลาย ๆ ประสบการณ์ในชีวิตค่อนข้างคงที่แล้ว ในขณะที่ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมอาสา ของผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 19-30 ปี) มีน้อยกว่า เพราะยังเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน และเริ่มต้นประสบการณ์ชีวิตหลายอย่าง เช่น จบการศึกษา การเริ่มต้นงานใหม่ ซึ่งจากการศึกษาเพิ่มเติมโดยสำรวจเจาะจงไปที่ประเภทของงานอาสาสมัครที่คนเลือกทำ และสำรวจต่อว่ากลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้นตอนกลาง และตอนปลาย สรุปจากงานวิจัยนี้ได้ว่าแต่ละช่วงวัยมีการเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครแตกต่างกันอย่างไร และพบว่ากลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้นส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครเชิงศาสนา กลุ่มผู้ใหญ่ตอนกลางโดยเฉพาะกลุ่มที่มีลูกมักเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครกีฬาและนันทนาการ และกลุ่มอาสาสมัครด้านการศึกษาและการอบรม รวมถึงกลุ่มอาสาสมัครด้านสังคมสงเคราะห์ ในขณะที่วัยผู้ใหญ่ตอนปลายมีแนวโน้มเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย

จากการศึกษาข้างต้น สามารถอธิบายสรุปเหตุผลในแต่ละช่วงวัยได้ว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีร้อยละของผู้เข้าร่วมงานอาสาสมัครไม่มากนักเพราะเวลาส่วนใหญ่ ต้องให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นและจัดการกับช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิตให้ลงตัวก่อน ส่วนวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ในกลุ่มของผู้มีลูกปรากฏว่าผู้ชายมักอยู่ในงานประจำที่ทำเต็มเวลา ในขณะที่ผู้หญิง ที่ต้องแบ่งเวลาให้กับการดูแลลูก จะเลือกทำงานพาร์ทไทม์ คนที่มีครอบครัวในช่วงวัยนี้จึงมักเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเอื้อประโยชน์ดูแลลูกตนเองไปด้วย หรือหากเป็นคู่แต่งงานที่ยังไม่มีลูก จากการศึกษาของ Rotolo & Wilson (2006) ก็จะพบว่า กลุ่มผู้หญิงมีแนวโน้มทำกิจกรรมอาสาสมัครมากกว่าผู้ชาย

ในวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิตที่สำคัญ คือช่วงสิ้นสุดช่วงเวลาทำงาน คนกลุ่มที่เป็นหม้าย ซึ่งจะมีผลด้านการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพกาย ก็มีส่วนสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร

Warburton และคณะ (1998) ได้ศึกษาคนกลุ่มผู้ใหญ่ตอนปลายในออสเตรเลียได้ผลสรุปว่าไม่เห็นความแตกต่างในการเข้าทำกิจกรรมอาสาสมัครระหว่างคนในช่วงวัยทำงาน กับวัยที่เกษียณอายุ

แล้ว นอกจากนี้ยังมีผลรายงานด้วยว่า ในวัยผู้ใหญ่ตอนปลายที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร อยู่ในแนวโน้มกลุ่มคนที่มีรายงานสุขภาพดีและส่วนมากมาจากกลุ่มที่ค่อนข้างมีความมั่นคงทางอาชีพแล้ว

สุดาพรรณ บินนอก (2551) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับของจิตอาสาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 700 คน จำแนกตามสาขาที่เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาในนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต สมมติฐานในการศึกษาคั้งนี้คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตอาสาในนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยสื่อมวลชนเป็นตัวแปรแฝงภายนอก ตัวแปรจิตอาสาเป็นตัวแปรแฝงภายใน ทั้งนี้ปัจจัยจิตลักษณะ ศึกษาจากตัวแปรสังเกตคือ เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ปัจจัยด้านสังคม ศึกษาจากตัวแปรสังเกตคือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากครูอาจารย์ การสนับสนุนจากเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบหลงโทษทางจิต ปัจจัยสื่อมวลชนศึกษาจากการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ปัจจัยจิตอาสา ศึกษาจากตัวแปรสังเกตคือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และการมุ่งมั่นพัฒนา ผลการศึกษาสรุปว่า สมมติฐานโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาในการศึกษาคั้งนี้มี ความตรง และโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไค - สแควร์ = 31.821, $p = .282$, $df = 28$, $GFI = .993$, $AGFI = .978$, $RMR = .01$ ทั้งนี้ยังสรุปได้ว่า ปัจจัยจิตลักษณะมีความสัมพันธ์ต่อจิตอาสามากที่สุด (.828) และส่งผลต่อจิตอาสา มากที่สุดเช่นกัน (.691) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตอาสารองลงมาคือด้านสื่อมวลชน (.554) และด้านสังคม (.495)

ธิตาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ศึกษาถึงระดับของพฤติกรรมจิตอาสา ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา รวมถึงศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สามารถ ทำนายพฤติกรรมอาสาสมัคร ในกลุ่มนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒชั้นปีที่ 1 จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมอยู่ใน ระดับสูงคือ 3.50 ปัจจัยทางจิต ซึ่งได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนและแรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา ปัจจัยทางสังคม ซึ่งได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและ

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตน แรงใจอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐกุล อาชวกุลเทพ (2556) ได้ศึกษาถึงปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอาสาสมัครของนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มมีพฤติกรรมอาสาสมัคร (กลุ่มที่ทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างน้อย 30 ชั่วโมงในเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา) และจากกลุ่มไม่มีพฤติกรรมอาสาสมัคร (กลุ่มที่ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านค่านิยมในการอาสาสมัคร แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านสังคม แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านอาชีพ แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านการปกป้องตนเอง แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านการพัฒนาตนเอง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอาสาสมัคร บุคลิกภาพเอื้อต่อสังคมด้านความเข้าใจและห่วงใยผู้อื่น และบุคลิกภาพเอื้อต่อสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ใช้การวิเคราะห์แบบสถิติอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก ซึ่งได้ผลว่าตัวแปรตั้งที่กล่าวข้างต้นนี้ใช้อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอาสาสมัครของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 32.9 และสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครโดยรวมได้ถูกต้องร้อยละ 77.2 ทั้งนี้มี 2 ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งได้แก่แรงจูงใจในการอาสาสมัครด้านการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอาสาสมัคร จากการศึกษานี้พบว่ามี การเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มนิสิตปริญญาตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การให้นิยามผู้มีพฤติกรรมอาสาสมัครวัดจากจำนวนชั่วโมงในการทำกิจกรรม ปัจจัยที่ศึกษาายังมีส่วนที่ควรพัฒนาต่อไปศึกษาถึงตัวแปรอื่นที่ตรงกับปัญหาของวัยนักศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีปัจจัยเพียง 2 จาก 9 ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

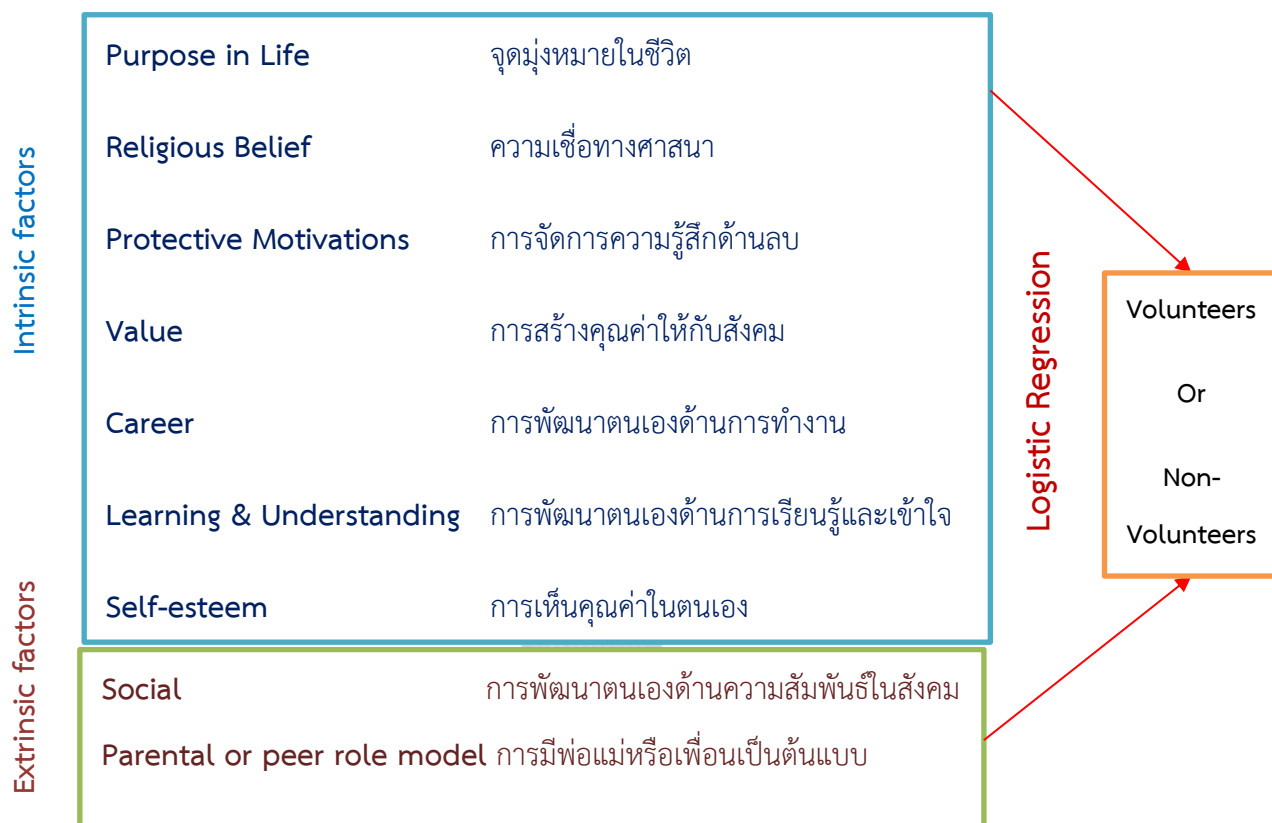
คำถามงานวิจัย

ปัจจัยใดที่สามารถจำแนกผู้ทำงานอาสาสมัคร และไม่ทำงานอาสาสมัครได้

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษา
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรอบแนวคิดงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยที่จะใช้จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัคร โดยแบ่งประเภทของปัจจัยออกเป็น ปัจจัยภายใน (Intrinsic factors) และปัจจัยภายนอก (Extrinsic factors) ปัจจัยภายในได้แก่ จุดมุ่งหมายในชีวิต ความเชื่อทางศาสนา การจัดการความรู้สึกด้านลบ การสร้างคุณค่าให้กับสังคม การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม และการมีพ่อแม่หรือเพื่อนเป็นต้นแบบ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

สมมติฐาน

จุดมุ่งหมายในชีวิต ความเชื่อทางศาสนา การจัดการความรู้สึกด้านลบ การสร้างคุณค่าให้กับสังคม การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม และการมีพ่อแม่หรือเพื่อนเป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร สามารถจำแนกกลุ่มผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครและ กลุ่มผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครได้

ขอบเขตงานวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษา อายุตั้งแต่ 19-30 ในเขตพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สมัครใจและมีอิสระในการเลือกที่เพื่อประโยชน์แก่บุคคลที่สาม ตามพรสวรรค์หรือความสนใจของตนเอง โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินรายได้หลัก เป็นผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นับถึงวันที่เก็บข้อมูล เป็นผู้ร่วมทำอาสาสมัครในกลุ่มหรือองค์กรด้านใดด้านหนึ่ง ใน 4 ประเภทดังต่อไปนี้ 1) ด้านการช่วยเหลือทางวัตถุ สิ่งของ เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือสังคมให้ดีขึ้น เช่นการรวมเสื้อผ้าบริจาคเด็กยากไร้ การรวบรวมสิ่งของจำเป็นบริจาคเพื่อช่วยเหลือเด็กยากไร้ ฯลฯ 2) ด้านการเสียสละแรงกายหรือใจ บริการชุมชนหรือสังคม เช่น อาสาสมัครบรรเทาทุกข์ให้ผู้ประสบภัย ครอบครัวยากจน ฯลฯ 3) ด้านการเป็นผู้นำหรือแรงจูงใจ เสนอแนะแนวทาง เพื่อวัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงสังคมหรือเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น อาสาสมัครนักสิทธิมนุษยชน 4) ด้านการสร้างภาวะการมีส่วนร่วม รักหวงแหนหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือกลุ่มนั้น ๆ เช่นอาสาสมัครอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้ร่วมวิจัย

ผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Non-Volunteer) หมายถึงผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นับถึงวันที่เก็บข้อมูล จากงานวิจัยนี้วัดได้จากการสอบถามประสบการณ์ตรงของผู้ร่วมวิจัย

การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) หมายถึง ความตั้งใจที่จะมีความหมายในชีวิต มีตัวตน หรือมีการวางแผนในชีวิต จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบประเมินจุดมุ่งหมายในชีวิต ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Harlow และคณะ (1987)

ความเชื่อทางศาสนา (Religious Belief) หมายถึง การศรัทธาในศาสนาหรือความเชื่ออื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงออกถึงความเชื่อทางสังคมและศาสนาของบุคคล จากงานวิจัยนี้วัดได้จากการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ร่วมวิจัย

การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) หมายถึง ความรู้สึกเมื่อได้ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น แล้วรู้สึกได้รับการทดแทน เต็มเต็มความรู้สึกไม่ดี หรือความรู้สึกผิดที่ตนเคยประสบมาได้ จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Value) หมายถึง ความภูมิใจ การเห็นคุณค่าของตนเอง อดทนต่อสิ่งไม่ดีที่เข้ามากระทบ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นทั้งในด้านการสร้างคุณค่าจากตนเองและคุณค่าที่เกิดจากสังคม จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) หมายถึง การเพิ่มความสามารถในการฝึกปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ เป็นการเพิ่มทักษะทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และเป็นทางเลือกในการศึกษาทักษะงานที่แปลกใหม่และแตกต่าง จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) หมายถึง การเสริมสร้างความเข้าใจทั้งในด้านความรู้ ทักษะความสามารถ และประสบการณ์ ในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) หมายถึงความรู้สึกมั่นใจในตนเอง มีเป้าหมายที่จะคิด พูด หรือทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งจากงานวิจัยนี้ หมายถึงบทฝึกภาคปฏิบัติจากการเป็นอาสาสมัครช่วยเพิ่มทักษะ และความมั่นใจ เมื่อต้องเข้าช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีผลตามมาก็คือ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) หมายถึงการที่บุคคลได้พบปะสังสรรค์กับผู้คน ทั้งกลุ่มคนใหม่ รวมถึงผู้ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันอยู่แล้ว จนเกิดการพัฒนาเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เพิ่มมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น จากงานวิจัยนี้วัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Clary และคณะ (1998)

การมีต้นแบบจากพ่อ แม่ หรือเพื่อน (Parental or peer role model) หมายถึง การที่ผู้เข้าร่วมวิจัยมีพ่อ แม่ หรือเพื่อน อย่างน้อย 1 คน ทำ หรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร จากงานวิจัยนี้วัดได้จากการสอบถามประวัติของผู้ร่วมวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ใหญ่ตอนต้น โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิต นักศึกษา บุคคลทั่วไป รวมถึงองค์กรเอกชน ส่วนงาน Corporate Social Responsibilities ; CSR หรือส่วนที่รับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมอาสาสมัคร และสามารถนำไปปัจจัยที่มีผลให้คนทำกิจกรรมอาสาสมัคร ไปช่วยในการส่งเสริมนโยบาย รณรงค์ หรือชวนคนให้หันมาทำกิจกรรมอาสาสมัครด้วยความสมัครใจมากขึ้น

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล อายุระหว่าง 19-30 ปี ที่เป็นผู้จัดหรือร่วมทำกิจกรรมอาสาสมัครอยู่ในองค์กร มูลนิธิ ชมรม หรือกลุ่มอาสาสมัคร ด้วยความสมัครใจ ไม่มีเงินทุนหรือทรัพย์สิน เป็นการตอบแทน หรือเป็นผู้ที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมอาสาสมัครใด ๆ รวมจำนวน 262 คน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นชาย 86 คน หญิง 171 คน และเพศทางเลือก 5 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยให้การแจกแบบสอบถามหรือประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ผู้วิจัยติดต่อ ตลอดจนการขอความร่วมมือ เพื่อหาผู้เข้าร่วมวิจัยผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชัน ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตราแกรม รูปแบบของการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นทั้งแบบเอกสารและแบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างจะ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 10-15 นาที

กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ ถูกคัดกรองเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. **กลุ่มอาสาสมัคร (Volunteers)** จำนวน 142 คน คือกลุ่มตัวอย่างผู้ทำงานอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นับถึงวันที่เก็บข้อมูล
2. **กลุ่มไม่เป็นอาสาสมัคร (Non – Volunteers)** จำนวน 120 คน คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยทำกิจกรรมอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นับถึงวันที่เก็บข้อมูล

จากข้อมูลการศึกษาของ Hair , Black, Babin และ Anderson (2010) ระบุว่าเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ต้องมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 5 เท่าของตัวแปรอิสระ และเพื่อเพิ่มอำนาจทางสถิติ ควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 20 คนต่อหนึ่งตัวแปรอิสระ จากงานวิจัยนี้มี 9 ตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยจึงเลือกแผนการเก็บข้อมูล 291 คน เพื่อได้ค่าประมาณ (พารามิเตอร์) ที่แม่นยำและเพื่อการสูญหายของข้อมูล (Missing Data) เมื่อคัดเลือกผลการตอบแบบวัดจากผู้ร่วมวิจัยที่สมบูรณ์แล้ว จึงสรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้จำนวน 262 คน

การพิทักษ์สิทธิของงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย โดยแนะนำตัว อธิบายจุดประสงค์ของการเก็บ ข้อมูล จำนวนข้อคำถาม และชี้แจงว่าการทำแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ หากรู้สึกไม่ สะดวกใจที่จะตอบคำถาม ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถถอนตัวออกจากการทำแบบสอบถามได้ตลอดเวลา

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ส่วนที่ 1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Demographic Questions)

ส่วนที่ 1.2 แบบสอบถามด้านการมีต้นแบบจากพ่อแม่ หรือเพื่อน (Parental or peer role model)

ส่วนที่ 1.3 แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในศาสนา (Belief in Religion)

ส่วนที่ 2 แบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งอ้างอิงแนวคิดจากมาตรวัด

Volunteer Function Inventory ของ Clay และคณะ (1989)

ส่วนที่ 3 แบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ซึ่งอ้างอิงแนวคิดจากมาตรวัด Purpose in Life Test

ของ Harlow และคณะ (1987)

รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้วิจัย มีดังต่อไปนี้

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Demographic Questions) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการทำงานในปัจจุบัน การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ทั้งนี้หากพิจารณาเหตุผลของผู้เข้าร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร หากบุคคลนั้นทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อผลตอบแทนที่เป็นทุนทรัพย์ ถือว่าไม่จัดอยู่ในกลุ่มที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาสาสมัคร มีข้อคำถามรายละเอียดการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งได้แก่ ประเภทของกิจกรรมอาสาสมัคร (ให้ผู้ร่วมวิจัยเลือกตอบ 1 ด้าน) หากเป็นผู้ที่ทำกิจกรรมอาสาสมัครมากกว่า 1 ประเภท ก็ให้เลือกตอบเพียงประเภทเดียวที่ตรงกับผู้ร่วมวิจัยมากที่สุด ช่วงเวลาเฉลี่ยต่อครั้งในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร สาเหตุหลักที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

(ให้ผู้ร่วมวิจัยเลือกตอบข้อที่ตรงมากที่สุด 1 ข้อ) พิจารณาตามคุณสมบัติว่ามีการรับผลตอบแทนหลักเป็นเงินจากการทำกิจกรรมอาสาสมัครหรือไม่

1.2 แบบสอบถามด้านการมีต้นแบบจากพ่อแม่ หรือเพื่อน (Parental or peer role model)

ตัวอย่างคำถามได้แก่ “บิดาของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร” “มารดาของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร” “เพื่อนสนิทของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร” (คำตอบคือ ใช่หรือไม่ใช่) การตั้งคำถามในแบบสอบถามส่วนนี้ได้แนวคิดจากงานของ Goethem และคณะ (2012) การวิเคราะห์ผลจะอยู่ในลักษณะไดโคโตมัส คือ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่

1.3 แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในศาสนา (Belief in Religion)

ตัวอย่างคำถามได้แก่ “ท่านนับถือศาสนาหรือความเชื่อใด” “ท่านเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์กรศาสนาใดหรือไม่ ถ้าใช่โปรดระบุชื่อองค์กร” การตั้งคำถามในแบบสอบถามส่วนนี้ได้แนวคิดจากงานของ Wilson และ Janoski (1995) การวิเคราะห์ผลจะอยู่ในลักษณะไดโคโตมัส คือ 0 = ไม่นับถือศาสนาหรือความเชื่อใด หรือไม่ถือว่าตนเองเข้าร่วมในองค์กรศาสนาหรือความเชื่อใดเลย 1 = นับถือศาสนาหรือความเชื่อและเป็นผู้เข้าร่วม หรือนับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรศาสนาหรือความเชื่อ

2. แบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งอ้างอิงแนวคิดจากมาตรวัด Volunteer

Function Inventory ของ Clary และคณะ (1989) มีคำถาม 30 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้านด้านละ 5 ข้อ

ได้แก่ การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Value) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) และการพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) เป็นแบบวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยที่ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด 2 = เห็นด้วยน้อย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 4 = เห็นด้วยมาก และ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

มาตรวัดนี้คิดจากคะแนนรวมเฉลี่ยรายด้าน ผลรวมแต่ละด้านมีค่ามากที่สุดคือ 25 และน้อยที่สุด 5 คะแนน ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนรวมแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัครสูงขึ้นเพียงใด แสดงถึงยังมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัครมากขึ้น

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัดและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยแปลมาตรวัด Volunteer Function Inventory (VFI) ของ Clary และคณะ (1989) ทั้ง 30 ข้อเป็นภาษาไทย ตัวอย่างข้อกระทงในแต่ละด้านได้แก่ “การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันลืมเรื่องไม่ดีในชีวิตได้” เป็นข้อกระทงด้านการจัดการความรู้สึกด้านลบ “การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส” เป็นข้อกระทงด้านการสร้างคุณค่าให้กับสังคม “การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันได้ทำงานในองค์กรที่ฉันอยากจะทำ” เป็นข้อกระทงด้านการพัฒนาตนเองด้านการทำงาน “การเป็นอาสาสมัครทำให้ฉันได้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ในชีวิต” เป็นข้อกระทงด้านการพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ “การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันมั่นใจในตนเองมากขึ้น” เป็นข้อกระทงด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง “คนใกล้ชิดของฉัน เชื่อว่าการเป็นอาสาสมัครมีความสำคัญต่อสังคม” เป็นข้อกระทงด้านการพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม

ทั้งนี้มีการปรับชื่อภาษาอังกฤษของตัวแปร 2 ด้านจากมาตรวัด VFI เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงกับข้อคำถามในด้านนั้น ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ จากมาตรเดิมใช้ Understanding ปรับเป็น Learning & Understanding และด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง จากมาตรเดิมใช้ Enhancement ปรับเป็น Self-esteem

ข้อกระทงทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังปรากฏรายละเอียดทุกข้อคำถามในภาคผนวก ข

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำมาตรวัดที่เรียบเรียงและพัฒนานี้ไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความเหมาะสมทางภาษา

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยากับกลุ่มตัวอย่าง 76 คน หาค่าความเที่ยงของมาตรวัด (Reliability) โดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Reliability Coefficient) ผลการตรวจสอบพบว่าแบบประเมินแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัครที่พัฒนาขึ้นทั้ง 30 ข้อ มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ทุกด้าน แบบประเมินมีความสอดคล้องภายในสูง ทุกข้อในแต่ละด้านผ่านเกณฑ์ CITC ที่ระดับ Critical $r = .195$ ($df = 70, p < .05$) โดยแต่ละด้านมีค่า CITC และแอลฟาตามรายละเอียดดังนี้ การจัดการความรู้สึกด้านลบ ค่า CITC ระหว่าง .316 ถึง .670, $\alpha = .746$ การสร้างคุณค่าให้กับสังคม ค่า CITC ระหว่าง .440 ถึง .718, $\alpha = .782$ การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน ค่า CITC ระหว่าง .387 ถึง .589, $\alpha = .751$ การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ ค่า CITC ระหว่าง .464 ถึง .670, $\alpha = .775$

การเห็นคุณค่าในตนเอง ค่า CITC ระหว่าง .406 ถึง .556, $\alpha = .737$ การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม ค่า CITC ระหว่าง .518 ถึง .672, $\alpha = .805$ ดังแสดงในตารางที่ 17 ภาคผนวก ข

จากผลตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteer Function Inventory) พบว่าแบบวัดมีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ แสดงถึงการมีคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาในระดับดี องค์ประกอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันดังแสดงในภาคผนวก ข ($r = .565$ ถึง $.673$, $\alpha = .902$) แบบประเมินมีความสอดคล้องภายในสูงโดยข้อความทุกข้อในแต่ละด้านผ่านเกณฑ์ CITC ที่ระดับ critical $r = .195$ ($df = 70$, $p < .05$) และมีค่าแอลฟารายด้านในระดับ .737 ถึง .805 จึงไม่มีการปรับปรุงข้อความใดออก

3. แบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ซึ่งอ้างอิงแนวคิดจากมาตร Purpose in Life ของ Harlow และคณะ (1987) มีทั้งหมด 20 ข้อ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ HaPILiness (ข้อ 1, 2, 3, 4, 5 และ 7) Meaningless (ข้อ 6, 8, 9, 10, 11, 14 และ 15) และด้านสุดท้ายคือ Suicidality (ข้อ 12, 13, 16, 17, 18, 19 และ 20) วัดคะแนนเป็น 5 Rating Scales (1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด 2 = เห็นด้วยน้อย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 4 = เห็นด้วยมาก 5 = เห็นด้วยมากที่สุด) ตัวอย่างข้อความ เช่น “ชีวิตของฉันมีแต่เรื่องสนุกสนาน” เป็นข้อความด้านความมีความสุขในชีวิต (HaPILiness) “ชีวิตของฉันว่างเปล่า และหมดหวัง” เป็นข้อความด้านความรู้สึกไร้คุณค่าในชีวิต (Meaningless) “ฉันรู้สึกท้อแท้กับการมีชีวิตอยู่” เป็นข้อความด้านความคิดฆ่าตัวตาย (Suicidality) ข้อกระทงทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังปรากฏรายละเอียดทุกข้อความในภาคผนวก ก หลังจากปรับข้อความออก มาตรวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิตนี้คิดจากคะแนนรวมเฉลี่ยทั้งแบบวัด มีผลรวมคือ 80 มีข้อความเชิงบวก 7 ข้อ และข้อความเชิงลบ 9 ข้อ

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัดและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยแปลมาตรวัด Purpose in Life เป็นภาษาไทย ข้อกระทงทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังปรากฏรายละเอียดทุกข้อความในภาคผนวก ก

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำมาตรวัดที่เรียบเรียงและพัฒนานี้ไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความเหมาะสมทางภาษา

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) กับกลุ่มตัวอย่าง 76 คน พบว่าเนื่องจากข้อคำถามด้าน HaPILiness ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) .805 ซึ่งมากกว่า .7 แต่เมื่อพิจารณาค่า CITC ของ PIL007 “หลังเกษียณ ฉันหวังว่าจะได้ทำสิ่งในที่ยากทำ” ได้ค่าน้อยกว่า Critical r (.232) จึงพิจารณาเพื่อตัดข้อคำถาม PIL007 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคหลังปรับข้อคำถามที่ 7 ออก ข้อคำถามด้าน Happiness จึงมีค่า CITC ระหว่าง .563 ถึง .777, $\alpha = .869$ ด้าน Meaningless เมื่อพิจารณาค่า CITC ของ PIL010 “ถ้าฉันตายวันนี้ฉันก็รู้สึกว่าจะใช้ชีวิตได้คุ้มค่าแล้ว” , PIL014 “ฉันเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระที่จะเลือกทำในสิ่งที่ตนต้องการ” และ PIL015 “ฉันไม่กลัวและพร้อมที่จะเผชิญกับความตาย” CITC ของทั้ง 3 ข้อ มีค่าน้อยกว่า Critical r = .232 จึงพิจารณาตัดข้อคำถามที่ 10, 14 และ 15 ด้าน Meaningless หลังปรับข้อคำถามออก จึงมีค่า CITC ระหว่าง .372 ถึง .726, $\alpha = .757$

ข้อคำถามด้าน Suicidality ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่า CITC ระหว่าง .285 ถึง .730, $\alpha = .766$ ไม่มี CITC ข้อใดที่มีค่าน้อยกว่า Critical r = .232

แต่เนื่องจากการแปลผลแบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life Test) คิดตามคะแนนรวมทั้งแบบสอบถาม ดังนั้นจะได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของทั้งแบบวัดหลังจากตัดข้อคำถามที่ 7, 10, 14 และ 15 เป็น $\alpha = .909$ ซึ่งเมื่อพิจารณา CITC ของข้อที่เหลือ ก็ได้ CITC มากกว่า Critical r ทุกข้อ ดังนั้นจากการตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) จึงเหลือข้อคำถามที่จะนำไปใช้ในงานวิจัยนี้ 16 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติของแบบวัดในขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จึงเหลือข้อคำถามจริงรวม 62 ข้อ แบ่งเป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Demographic Questions) แบบสอบถามด้านการมีต้นแบบจากพ่อแม่ หรือเพื่อนสนิทเป็นอาสาสมัคร (Parental or peer role model) แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในศาสนา (Belief in Religion) จำนวน 16 ข้อ ข้อคำถามจากแบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร 30 ข้อ และข้อคำถามจากแบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต 16 ข้อ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสารและรูปแบบออนไลน์ ซึ่งผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละท่านจะเลือกทำแบบสอบถามเพียงช่องทางใดช่องทางหนึ่งเท่านั้น รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลทางเอกสาร ผู้วิจัยติดต่อขอเก็บข้อมูลไปทางหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีอาสาสมัครทำงานประจำ ยกตัวอย่างเช่น ธนาคารจิตอาสา มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม องค์กรวิชาชีพ เครือข่ายจิตอาสาพุทธิกา เป็นต้น ขอเข้าไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรนั้น ๆ รวมถึงเก็บข้อมูลตามสะดวกจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสพบ พูดคุยด้วยและเชิญให้เป็นผู้ร่วมวิจัย

2. การเก็บข้อมูลออนไลน์ คือการประชาสัมพันธ์ทางลิงค์ออนไลน์ ซึ่งจัดเป็นช่องทางหลักของการเก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งการประชาสัมพันธ์ออกเป็น 3 ช่องทางออนไลน์คือ

2.1 ทำเอกสารทางการ หรือส่งอีเมล เพื่อขออนุญาตประชาสัมพันธ์งานวิจัยไปยังหน่วยงานหรือกลุ่มที่มีผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ช่วยประชาสัมพันธ์ลิงค์ออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครด้วย

2.2 ประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง Social Media เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อิน스타그램 ไลน์ ชุมมิตติ้ง เป็นต้น

2.3 ผู้วิจัยส่งข้อความโดยตรง ไปถึงกลุ่มนิสิต นักศึกษาทุกระดับชั้นที่มีเครือข่ายติดต่อด้วย เพื่อขอความร่วมมือให้ช่วยประชาสัมพันธ์ และเข้าร่วมทำแบบสอบถามของงานวิจัยครั้งนี้

ทุกช่องทางของการเก็บข้อมูล ผู้ร่วมวิจัยจะเห็นคุณสมบัติขั้นต้นของผู้ร่วมวิจัยทางข้อความหรือโพสต์เตอร์ กล่าวคือ เป็นนิสิต นักศึกษาที่พักอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ช่วงอายุ 19-30 ปีที่เคยหรือไม่เคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร ผู้ร่วมวิจัยได้ศึกษาข้อความแจ้งรายละเอียดก่อนการเข้าร่วม ถึงความหมายของ “อาสาสมัคร” และจะเห็นข้อความชี้แจงสิทธิในการแสดงทัศนคติส่วนตัว การตอบแบบวัดเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ร่วมวิจัย ข้อมูลส่วนตัวที่ตอบใช้เพื่อการวิเคราะห์ผลการวิจัยในภาพรวมเชิงวิชาการเท่านั้น ไม่มีการระบุตัวตนหรือระบุข้อมูลส่วนตัวของผู้ร่วมวิจัยทั้งสิ้น หากระหว่างตอบแบบวัด ผู้ร่วมวิจัยรู้สึกไม่สบายใจในการตอบ ก็สามารถปฏิเสธหรือหยุดการตอบได้ทันที

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือเพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่

ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วนได้แก่

1. ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัย
2. ข้อมูลที่อธิบายถึงผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร
3. การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis)

1. ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าร่วมการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาได้ว่าผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้มีอายุระหว่าง 19-30 ปี ($M = 22.13$ ปี, $SD = 3.37$) รวมจำนวน 262 คน และจากผลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ร่วมวิจัยร้อยละ 73.66 อยู่ในช่วงอายุ 19-22 ปี ซึ่งในช่วงอายุนี้ จัดเป็นผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครร้อยละ 40.84 และผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครร้อยละ 32.82 ของผู้ร่วมวิจัย

จากตารางที่ 3 จะสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิง 171 คน คิดเป็นร้อยละ 65.26 ของผู้ร่วมวิจัย ผู้ชาย 86 คน คิดเป็นร้อยละ 32.83 ของผู้ร่วมวิจัย และเพศทางเลือก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91 ของผู้ร่วมวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากกลุ่มผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร 142 คน คิดเป็นร้อยละ 54.19 และเป็นกลุ่มผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร 120 คน คิดเป็นร้อยละ 45.81 ของผู้ร่วมวิจัย เป็นอาสาสมัครเพศหญิง 86 คน คิดเป็นร้อยละ 61 ของผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นอาสาสมัครเพศชาย 55 คน คิดเป็นร้อยละ 38.73 ของผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร และเป็นอาสาสมัครเพศทางเลือก 1 คน คิดเป็นร้อยละ .07 ของผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

ตารางที่ 1

แสดงผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนาของอายุผู้ร่วมวิจัย (N = 262)

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
อายุ	19	30	22.13	3.37

ตารางที่ 2

แสดงความถี่ของจำนวนผู้ร่วมวิจัยแบ่งตามอายุและการทำงานอาสาสมัคร (N = 262, n หมายถึงจำนวนคน)

อายุ	อาสาสมัคร		ไม่ใช่อาสาสมัคร		รวม	
	n	%	n	%	n	%
19	29	11.07	23	8.78	52	19.85
20	26	9.92	23	8.78	49	18.70
21	31	11.83	25	9.54	56	21.37
22	21	8.02	15	5.73	36	13.74
23	4	1.53	6	2.29	10	3.82
24	7	2.67	6	2.29	13	4.96
25	0	0.00	2	0.76	2	0.76
26	3	1.15	2	0.76	5	1.91

อายุ	ไม่ใช้			อายุ	ไม่ใช้	
	อาสาสมัคร	อาสาสมัคร	รวม		อาสาสมัคร	อาสาสมัคร
	<i>n</i>	%	<i>n</i>		<i>n</i>	%
27	4	1.53	1	0.38	5	1.91
28	4	1.53	1	0.38	5	1.91
29	2	0.76	3	1.15	5	1.91
30	11	4.20	13	4.96	24	9.16
รวม	142	54.20	120	45.80	262	100.00

ตารางที่ 3

แสดงความถี่และร้อยละของผู้เข้าร่วมวิจัยแบ่งตามเพศและการทำกิจกรรมอาสาสมัคร (N = 262, n หมายถึงจำนวนคน)

เพศ (Gender)	อาสาสมัคร		ไม่ใช้อาสาสมัคร		รวม	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
เพศชาย	55	20.99	31	11.84	86	32.83
เพศหญิง	86	32.82	85	32.44	171	65.26
เพศทางเลือก	1	0.38	4	1.53	5	1.91
รวม	142	54.19	120	45.81	262	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ 241 คนหรือร้อยละ 91.98 ของผู้ร่วมวิจัยนับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือผู้ที่ไม่นับถือศาสนาจำนวน 12 คนหรือร้อยละ 4.58 ของผู้ร่วมวิจัย จำนวนรองลงมาคือผู้นับถือศาสนาคริสต์ ลัทธิหรือศาสนาอื่น และศาสนาอิสลาม ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ร่วมวิจัยที่นับถือศาสนาหรือความเชื่ออื่น ได้แก่ ลัทธินิยมแบบสูญญตา (Nihlist) ลัทธิไซแอนโทโลจี (Scientology) และลัทธิเบคอน (Bacon)

ตารางที่ 4

แสดงความถี่และร้อยละของผู้เข้าร่วมวิจัยแบ่งตามศาสนาและการทำกิจกรรมอาสาสมัคร (N = 262, n หมายถึงจำนวนคน)

ศาสนา (Religion)	อาสาสมัคร		ไม่ใช่อาสาสมัคร		รวม	
	n	%	n	%	n	%
ศาสนาพุทธ	131	50.00	110	41.98	241	91.98
ศาสนาคริสต์	2	0.77	3	1.15	5	1.92
ศาสนาอิสลาม	0	0.00	1	0.38	1	0.38
ไม่นับถือศาสนา	7	2.67	5	1.91	12	4.58
ศาสนาหรือลัทธิอื่น ๆ	2	0.76	1	0.38	3	1.14
รวม	142	54.20	120	45.80	262	100.00

จากตารางที่ 5-7 สามารถสรุปได้ว่า ผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครมีบิดาที่ทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัครจำนวน 78 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.77 ของผู้ร่วมวิจัย มีมารดาที่ทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัครจำนวน 76 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.01 ของผู้ร่วมวิจัย รวมถึงผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครมีเพื่อนสนิทที่ทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัครจำนวน 123 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.95 ของผู้ร่วมวิจัย ซึ่งหากวิเคราะห์ในภาพรวมของทั้ง 3 ตาราง จะเห็นว่าผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร มีบิดา มารดา หรือเพื่อนเป็นต้นแบบทำกิจกรรมอาสาสมัคร จำนวนมากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่ไม่เป็นอาสาสมัคร และ

สังเกตผลจากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ร่วมวิจัยที่ไม่เป็นอาสาสมัคร ก็ไม่มีบิดา มารดา หรือเพื่อน ที่เป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร มากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร

ตารางที่ 5

แสดงความถี่และร้อยละของผู้เข้าร่วมวิจัยที่บิดาเป็นต้นแบบอาสาสมัคร (N = 262, n หมายถึง จำนวนคน)

บิดาเป็นต้นแบบ อาสาสมัคร	อาสาสมัคร		ไม่ใช่อาสาสมัคร		รวม	
	n	%	n	%	n	%
<u>บิดาไม่ทำอาสาสมัคร</u>	64	24.43	80	30.53	144	54.96
<u>บิดาทำอาสาสมัคร</u>	78	29.77	40	15.27	118	45.04
รวม	142	54.20	120	45.80	262	100.00

ตารางที่ 6

แสดงความถี่และร้อยละของผู้เข้าร่วมวิจัยที่มารดาเป็นต้นแบบอาสาสมัคร (N = 262, n หมายถึง จำนวนคน)

มารดาเป็นต้นแบบ อาสาสมัคร	อาสาสมัคร		ไม่ใช่อาสาสมัคร		รวม	
	n	%	n	%	n	%
<u>มารดาไม่ทำ อาสาสมัคร</u>	66	25.19	77	29.39	143	54.58
<u>มารดาทำอาสาสมัคร</u>	76	29.01	43	16.41	119	45.42
รวม	142	54.20	120	45.80	262	100.00

ตารางที่ 7

แสดงความถี่และร้อยละของผู้เข้าร่วมวิจัยที่เพื่อนเป็นต้นแบบอาสาสมัคร (N = 262)

เพื่อนเป็นต้นแบบ อาสาสมัคร	อาสาสมัคร		ไม่ใช่อาสาสมัคร		รวม	
	n	%	n	%	n	%
<u>เพื่อนสนิทไม่ทำ</u> อาสาสมัคร	19	7.25	30	11.45	49	18.70
<u>เพื่อนสนิททำอาสาสมัคร</u>	123	46.95	90	34.35	213	81.30
รวม	142	54.20	120	45.80	262	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ทำกิจกรรมอาสาสมัครจากงานวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด 131 คนหรือร้อยละ 50 ของผู้ร่วมวิจัย หรือ 92.25 ของผู้เป็นอาสาสมัคร และเป็นช่วงวัยที่ยังไม่ได้ทำงานมากที่สุด 97 คน คิดเป็นร้อยละ 37.02 ของผู้ร่วมวิจัย หรือ 68.33 ของผู้เป็นอาสาสมัคร

ตารางที่ 8

แสดงระดับชั้นเรียนและ สถานะการทำงานของผู้ร่วมวิจัย

สถานะการเรียนหรือ ทำงาน	อาสาสมัคร		ไม่เป็นอาสาสมัคร	
	n	%	n	%
ปริญญาตรี	131	92.25	112	93.33
ปริญญาโท	11	7.75	7	5.83
ปริญญาเอก	0	0.00	1	0.83

สถานะการเรียนหรือ ทำงาน	อาสาสมัคร		สถานะการ เรียนหรือ ทำงาน	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
เต็มเวลา	13	9.15	14	11.67
พาร์ทไทม์	10	7.04	7	5.83
งานอิสระ	22	15.49	17	14.17
ยังไม่ได้ทำงาน	97	68.31	82	68.33
รวม	142	100.00	120	100.00

2. ข้อมูลที่อธิบายถึงผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

จากตารางที่ 9 แสดงถึงประเภทกิจกรรมซึ่งผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร เลือกตอบเพียง 1 ประเภทงานที่ตรงกับตนทำมากที่สุด สรุปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนาของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัครในครั้งนี้ได้ว่า อาสาสมัครด้านการเสียสละแรงกายหรือใจ บริการชุมชนหรือสังคม มีจำนวนสูงที่สุดคือ 87 คน คิดเป็นร้อยละ 61.27 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร รองลงมาคืออาสาสมัครด้านการช่วยเหลือทางวัตถุ สิ่งของ เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือสังคมให้ดีขึ้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 21.83 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร อันดับสาม คือ ด้านการสร้างภาวะการมีส่วนร่วม รักหวงแหนหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือกลุ่ม 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.86 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร และอันดับสุดท้ายคือด้านการเป็นผู้นำณรงค์เสนอแนะแนวทาง เพื่อวัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงสังคมหรือเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.04 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร

ตารางที่ 9

แสดงจำนวนผู้เป็นอาสาสมัคร แบ่งตามประเภทของอาสาสมัคร

ประเภทของอาสาสมัคร	n	%
1.ด้านการช่วยเหลือทางวัตถุ สิ่งของ เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือสังคมให้ดีขึ้น	31	21.83
2.ด้านการเสียสละแรงกายหรือใจ บริการชุมชนหรือสังคม	87	61.27
3.ด้านการเป็นผู้นำรณรงค์ เสนอแนะแนวทาง เพื่อวัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงสังคมหรือเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม	10	7.04
4.ด้านการสร้างภาวะการมีส่วนร่วม รักษาห่วงหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือกลุ่ม	14	9.86
รวม	142	100.00

จากตารางที่ 10 แสดงถึงเหตุผลที่ผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครในงานวิจัยนี้ เลือกทำกิจกรรมอาสาสมัครมากที่สุดคือ ทำเพราะต้องการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนกว่าคิดเป็น ร้อยละ 25.35 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร รองลงมาคือทำเพราะต้องการใช้เวลาว่างจากหน้าที่การงานให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นคิดเป็นร้อยละ 15.49 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร อันดับที่สามเป็นจำนวนเท่ากัน คือ 20 คน หรือร้อยละ 14.08 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร ซึ่งเหตุผลคือทำเพราะต้องการพัฒนาตนเองเพิ่มในด้านต่าง ๆ รวมถึงต้องการมีความสุข ภูมิใจจากสิ่งที่ได้ทำด้วยมือตนเอง

ตารางที่ 10

แสดงสาเหตุที่ทำให้กิจกรรมอาสาสมัคร

สาเหตุที่คนทำกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนกว่า	36	25.35
2. ต้องการค้นหาตนเอง	1	0.70
3. ต้องการหาความสัมพันธ์ใหม่	9	6.34
4. ต้องการทำเพราะได้รับมอบหมายเป็นงานหรือกิจกรรมในการเรียน	1	0.70
5. ต้องการได้รับคำชมจากคนรอบข้าง	1	0.70
6. ต้องการพัฒนาตนเองเพิ่มในด้านต่าง ๆ	20	14.08
7. ต้องการไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ	2	1.41
8. ต้องการเก็บชั่วโมง เพื่อสมัครขอรับทุนการศึกษาหรือเรียนต่อ	6	4.23
9. ต้องการทำในสิ่งที่อยากทำ	1	0.70
10. ต้องการฝึกทักษะด้านที่เกี่ยวกับความสนใจของตนเองเพิ่ม	3	2.11
11. ต้องการทำสิ่งใหม่ ๆ	4	2.82
12. ต้องการช่วยรับผิดชอบต่อสังคม	16	11.27
13. ต้องการมีความสุข ภูมิใจจากสิ่งที่ได้ทำด้วยมือตนเอง	20	14.08
14. ต้องการใช้เวลาว่างจากหน้าที่การงานให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น	22	15.49
รวม	142	100.00

จากตารางที่ 11 จะสังเกตได้ว่าผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครส่วนมากในงานวิจัยนี้ ใช้เวลาเฉลี่ยมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อครั้งที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร คิดเป็นร้อยละ 45.77 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร รองลงมาคือใช้เวลาเฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อครั้งที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร คิดเป็นร้อยละ 17.61 ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัคร ทั้งนี้อาจเกิดจาก การเก็บข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยที่เป็นอาสาสมัครจากประเภทกิจกรรมที่แตกต่างกัน รายละเอียด รูปแบบการทำงานต่อครั้งจึงแตกต่างกันตามไปด้วย

ตารางที่ 11

แสดงจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยที่ผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครใช้ต่อครั้งที่ทำกิจกรรม

จำนวนชั่วโมงที่ทำอาสาสมัคร	n	%
น้อยกว่า 2 ชั่วโมง	10	7.04
2 ชั่วโมง	25	17.61
3 ชั่วโมง	16	11.27
4 ชั่วโมง	20	14.08
5 ชั่วโมง	6	4.23
มากกว่า 5 ชั่วโมง	65	45.77
รวม	142	100.00

3.การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis)

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบ Binary Logistic ซึ่งเหมาะสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (y) ในกรณีนี้ที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มี 2 ค่า (Dichotomous Variable) คือ 1 (เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) และ 0 (ไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) เท่านั้น และ ตัวแปรอิสระ (x) จะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรเชิงกลุ่มก็ได้

(กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554) ซึ่งในงานวิจัยนี้ กำหนดให้กลุ่มผู้ทำหรือไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครเป็นตัวแปรตาม (y) มี 2 ค่า คือ

$y = 1$ คือ ผู้ทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัครในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาจนถึงวันที่เก็บข้อมูล (Volunteer)

$y = 0$ คือ ผู้ไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาจนถึงวันที่เก็บข้อมูล (Non-Volunteer)

กำหนดให้ตัวแปรอิสระ (x) ที่ตั้งสมมติฐานว่ามีผลต่อการจำแนกบุคคลผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัคร และไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน 9 ตัวแปรดังนี้

- 1. ปัจจัยภายใน (Intrinsic Factors)** ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ได้แก่ การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Values) การพัฒนาตนเองด้านการงาน (Career) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)
- 2. ปัจจัยภายนอก (Extrinsic Factors)** ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) และการมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model)

เนื่องจากตัวแปรอิสระ (x) มี 9 ตัว ดังนั้น สมการ Logistic Response Function จะเป็นดังนี้

$$P_{\text{Volunteer}} (y=1) = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_9 X_9}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_9 X_9}}$$

$$P_{\text{Non-Vol}} (y=0) = 1 - \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_9 X_9}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_9 X_9}}$$

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis)

การตรวจสอบ Multicollinearity ด้วยการวิเคราะห์ Regression ในโปรแกรม SPSS ดังแสดงผลในตารางที่ 12 จะเห็นว่า Tolerance ของทุกตัวแปร มีค่าไม่น้อยกว่า .1 และ VIF ทุกตัวแปร มีค่าไม่มากกว่า 5 จึงจัดว่าผ่านเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา Multicollinearity (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554)

ตารางที่ 12

ผลจาก Regression Analysis แสดงค่า Tolerance และ VIF เพื่อตรวจสอบ Multicollinearity

Model	Unstandardized Coefficients					Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1 (Constant)	.04	.054		.741	.459		
การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อน	.023	.019	.016	1.223	.222	.897	1.115
ความเชื่อมั่นในศาสนา	-.022	.015	-.019	-1.447	.149	.854	1.171
การจัดการความรู้สึกด้านลบ	.016	.014	.023	1.112	.267	.378	2.645
การสร้างคุณค่าให้กับสังคม	-.009	.016	-.011	-.584	.56	.416	2.405
การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน	-.008	.012	-.013	-.671	.503	.384	2.606
การพัฒนาตนเองด้านความรู้และเข้าใจ	-.014	.017	-.018	-.799	.425	.306	3.271
การเห็นคุณค่าในตนเอง	.009	.016	.014	.594	.553	.263	3.809
การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม	.002	.008	.003	.183	.855	.629	1.589
การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	-.002	.011	-.003	-.225	.822	.819	1.22

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Correlations ของทุกตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ดังที่ปรากฏผลในตารางที่ 13 จะเห็นว่าค่า r แทนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัว มีค่าไม่เกิน .8 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระบางตัวเกิดสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง แต่ไม่เป็น *Multicollinearity* (Hinkle D.E., 1998)

ตารางที่ 13

แสดงค่า r จาก *Pearson Correlations* สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อน	1									
2 ความเชื่อมั่นในศาสนา	.012	1								
3 การจัดการความรู้สึกด้านลบ	.039	.047	1							
4 การสร้างคุณค่าให้กับสังคม	.129*	-.011	.655**	1						
5 การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน	.048	.104	.636**	.510**	1					
6 การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ	.102	.131*	.684**	.712**	.651**	1				
7 การเห็นคุณค่าในตนเอง	.069	.131*	.727**	.628**	.758**	.764**	1			
8 การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม	.235**	.049	.409**	.450**	.509**	.474**	.505**	1		
9 การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	-.034	.086	.293**	.228**	.263**	.310**	.288**	.268**	1	
10 การเป็นอาสาสมัคร	.177**	.293**	-.062	-.019	-.012	.02	-.017	.106	.202**	1

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

เมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ถดถอยไบนารีโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis) จากผลการศึกษา สังเกตได้จาก Omnibus Tests of Model Coefficients ในตารางที่ 14 แสดงการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ทุกค่าในสมการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก นี้ว่าแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภาพรวมความแม่นยำในการทำนายตัวแปรตามจากตัวแปรต้นเป็นร้อยละ 65.6

พิจารณาค่าความแปรปรวนของตัวแปรตามที่อธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการถดถอยโลจิสติก ตามตารางที่ 15 เลือกพิจารณาค่าความแปรปรวนที่อธิบายโดย Cox และ Snell R^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ .178 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามได้ร้อยละ 17.8

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) และการมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) สามารถทำนายการเป็นอาสาสมัครได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) และอัตราส่วนแอดัมต่อ Exp (B) แล้วพบว่า ปัจจัยที่ทำนายความน่าจะเป็นของการเป็นอาสาสมัครสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร หรือสามารถกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในศาสนา โดยในงานวิจัยนี้หมายถึงผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรทางศาสนา หรือเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่พัฒนาด้านคุณธรรมหรือจิตใจ มีโอกาสที่บุคคลนั้นทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มเป็น 5.242 เท่า

2) การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร หรือสามารถกล่าวได้ว่าผู้ที่มีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อน ทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร มีโอกาสที่บุคคลนั้นจะทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มเป็น 3.375 เท่า

3) การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร หรือสามารถกล่าวได้ว่า ทุกค่า 1 คะแนนของการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีโอกาสที่บุคคลนั้นจะทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มเป็น 2.406 เท่า

ตารางที่ 14

แสดง Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	51.45	9	<0.001
	Block	51.45	9	<0.001
	Model	51.45	9	<0.001

ตารางที่ 15

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	309.909 ^a	0.178	0.238

ตารางที่ 16

แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (N = 262)

	B	S.E.	Wald	df	p	Exp(B)
ความเชื่อมั่นในศาสนา	1.657	.366	20.542	1	.001	5.242
การจัดการความรู้ที่ด้านลบ	-.434	.318	1.867	1	.172	.648
การสร้างคุณค่าให้กับสังคม	.072	.343	.044	1	.834	1.075
การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน	-.099	.273	.131	1	.717	.906
การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ	.006	.377	0	1	.988	1.006
การเห็นคุณค่าในตนเอง	-.24	.349	.472	1	.492	.786
การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม	.231	.19	1.486	1	.223	1.26
การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	.878	.256	11.753	1	.001	2.406
การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อน	1.216	.429	8.04	1	.005	3.375
Constant	2.694	1.209	4.962	1	.026	.0680

a. Variable(s) entered on step 1: Religious, Protective, Value, Career, Learning & Understanding, Self-esteem, Social, Purpose In Life, ParentsOrFriends.

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกระหว่างผู้ทำงานอาสาสมัครกับผู้ไม่ทำงานอาสาสมัครในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอายุ 19 – 30 ปี ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) พบว่ามีเพียง 3 ปัจจัยที่สามารถใช้ทำนายโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) และการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life)

ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) หมายถึงความศรัทธาในศาสนาหรือความเชื่ออื่น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงออกถึงความเชื่อทางสังคมและศาสนาของบุคคล โดยในงานวิจัยนี้วัดจากผู้ที่มีศรัทธาทางศาสนา และร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรทางศาสนา หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มพัฒนาด้านคุณธรรมหรือจิตใจ (มีความเชื่อมั่นในศาสนา = 1 , ไม่มี ความเชื่อมั่นในศาสนา = 0) ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อมั่นในศาสนามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร ดังปรากฏในค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีระดับนัยสำคัญ .05 ($B = 1.657, p < .001$) มีค่าอัตราส่วนแอดัมต่อ $\text{Exp}(B) = 5.242$ ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนา และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร กลุ่มทางศาสนาหรือการพัฒนาจิตใจ เมื่อควบคุมตัวแปรที่ใช้จำแนกที่เหลือ โอกาสที่บุคคลนั้นจะทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้น 5.242 เท่า แสดงให้เห็นว่าถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในศาสนาเพิ่มขึ้น จะมีโอกาสที่บุคคลนั้นเป็นอาสาสมัครเพิ่มขึ้นด้วย ในทางกลับกันถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในศาสนาตกลง ก็จะมีโอกาสที่บุคคลนั้นเป็นอาสาสมัครลดลง ผลการวิจัยนี้จึงเป็นไปตามข้อสรุปจากผลการศึกษาของ Oesterle และคณะ (2004) ที่พบว่า ความเชื่อและการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาส่งผลต่อแรงจูงใจการเป็นอาสาสมัครในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ทั้งยังช่วยเพิ่มความรู้สึกผูกพันทางสังคม ความรู้สึกนึกถึงผู้อื่นซึ่งนำไปสู่การทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ Okun และคณะ (2015) ยังสรุปสอดคล้องกับสมมติฐาน และผลงานวิจัยนี้เช่นกันว่า เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของความเชื่อทางศาสนากับการเป็นอาสาสมัคร จะเห็นว่าความเชื่อทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นอาสาสมัคร ซึ่งไม่ใช่

ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง เมื่อพิจารณาไปถึงผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ในการศึกษาเดียวกันยังพบว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถทำนายการเป็นอาสาสมัครของบุคคลได้ โดยมีค่าอัตราส่วนแอดด์คือ 2.609 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) หรือหมายความว่า หากบุคคลมีค่าคะแนนด้านความเชื่อทางศาสนาเพิ่ม 1 หน่วย แสดงว่ามีโอกาสที่บุคคลจะเป็นอาสาสมัคร 2.609 เท่า เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในระยะยาว (Longitudinal study) ของงานวิจัยเดียวกัน สามารถอธิบายสอดคล้องกับสมมติฐานของงานครั้งนี้ว่า ความเชื่อทางศาสนาส่งผลต่อแรงขับเคลื่อนภายในบุคคล ซึ่งนำไปสู่การมีแรงจูงใจอาสาสมัคร ทั้งนี้ยังส่งผลทางบวกโดยตรงกับปัจจัยทางกายภาพอื่น ๆ อีกด้วย เช่น สามารถควบคุมอารมณ์ มีแนวคิดและแรงจูงใจที่ดีในการรักษาสุขภาพ เป็นต้น

ผลการศึกษาของ Furrow และคณะ (2004) ยังสามารถอธิบายในทิศทางเดียวกับผลของงานวิจัยครั้งนี้ คือความเชื่อทางศาสนามีผลต่อความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองและพฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) ซึ่งก็นำไปสู่การทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือส่วนรวม นอกจากนี้งานของ Youniss และคณะ (1999) ยังสนับสนุนผลของงานวิจัยฉบับนี้ไปในทิศทางเดียวกัน คือความเชื่อทางศาสนาเป็นแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทัศนคติเชิงบวก และทัศนคติเชิงบวกนี้ก็พื้นฐานของการแสดงออกซึ่งความเชื่อทางสังคมและศาสนา

การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) หมายถึง การที่ผู้ร่วมวิจัยมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนอย่างน้อย 1 คนทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งจากงานวิจัยนี้วัดจากการถามข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัย (การมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนอย่างน้อย 1 คนทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร = 1, การไม่มีพ่อ แม่ หรือเพื่อนอย่างน้อย 1 คนทำหรือเคยทำกิจกรรมอาสาสมัคร = 0) ผลการวิจัยพบว่าการมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนเป็นต้นแบบทำกิจกรรมอาสาสมัคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร หรือสามารถกล่าวได้ว่าการที่ผู้ร่วมวิจัยที่มีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อน เป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร มีโอกาสที่บุคคลนั้นจะทำกิจกรรมอาสาสมัครด้วย ดังปรากฏในค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีระดับนัยสำคัญ .05 ($B = 1.216, p < .005$) มีค่าอัตราส่วนแอดด์ต่อ $\text{Exp}(B) = 3.375$ ซึ่งหมายความว่า การที่ผู้ร่วมวิจัยมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนอย่างน้อย 1 คนเป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เมื่อควบคุมตัวแปรที่ใช้จำแนกที่เหลือ จะส่งผลให้โอกาสที่บุคคลจะเป็นอาสาสมัครเพิ่มขึ้น 3.375 เท่า และสามารถขยาย

ความได้เพิ่มเติมว่า การมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนเป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นอาสาสมัคร

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ร่วมวิจัยด้วยสถิติพรรณนา ดังตารางที่ 5 แสดงร้อยละของผู้ร่วมวิจัยที่บิดาเป็นอาสาสมัครให้เห็นโดยภาพรวมว่า ผู้เป็นอาสาสมัครที่มีพ่อเป็นต้นแบบการทำอาสาสมัคร (ร้อยละ 29.77) มีจำนวนมากกว่า ผู้เป็นอาสาสมัครที่ไม่มีพ่อเป็นต้นแบบการทำอาสาสมัคร (ร้อยละ 15.27) และหากพิจารณาในอีกมุมหนึ่ง ก็พบว่าผู้ไม่เป็นอาสาสมัครที่มีพ่อเป็นต้นแบบการทำอาสาสมัคร (ร้อยละ 24.43) ก็มีจำนวนน้อยกว่าผู้ไม่เป็นอาสาสมัครที่ไม่มีพ่อเป็นต้นแบบการทำอาสาสมัคร (ร้อยละ 30.53) เช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาต่อตารางที่ 6 และ 7 ที่แสดงร้อยละของผู้ร่วมวิจัยที่มารดาและเพื่อนเป็นต้นแบบการทำอาสาสมัคร ตามลำดับ ค่าสถิติก็แสดงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับรายงานข้อมูลดังตารางที่ 5

ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาคำนี้ ที่สอดคล้องกับสมมติฐานและผลการศึกษาก่อนหน้านี้ ได้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากการสังเกตเพื่อเลียนแบบบุคคลต้นแบบ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลในชีวิตจริงและตัวละครที่อาจไม่ได้มีชีวิตจริง ได้รับการถ่ายทอดแนวคิด พฤติกรรมมาจาก ละคร นิทาน นิยาย เป็นต้น (Bandura, 1977) การที่เราใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมแบบใด ก็มีโอกาสที่บุคคลจะรับกับการปรับตัวกับสภาพแวดล้อม หรือคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันแบบนั้น ประกอบกับลักษณะของคนไทย มีการยึดถือความเคารพ นอบน้อม เชื่อฟังและกตัญญูต่อบุพการี รวมถึงผู้มีพระคุณ ผู้ร่วมวิจัยในการศึกษานี้ จึงมีโอกาสที่จะรับการถ่ายทอดประสบการณ์ทางความคิด เจตคติ หรือการถ่ายทอดพฤติกรรมมาจากพ่อ แม่ หรือเพื่อน ผลวิจัยครั้งนี้จึงสรุปว่าการมีพ่อ แม่ หรือเพื่อนเป็นต้นแบบการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ส่งผลให้เพิ่มโอกาสที่บุคคลเป็นอาสาสมัคร เพราะเป็นหนึ่งในกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ ที่จะได้รับการตอบสนองเชิงบวกจากสังคม รวมถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่ดี เกิดการทำตาม จนได้พัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ หรือเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม เพื่อเป็นที่ยอมรับ

จากผลวิจัยดังกล่าว ยังสนับสนุนผลการศึกษาของ Van Goethem และคณะ (2012) ว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครตั้งแต่วัยเด็ก มักอยู่ในครอบครัวที่ค้ำึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก หรือเป็นครอบครัวที่มีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเมื่อติดตามผลการศึกษาต่อมาพบว่า เมื่อกลุ่มอาสาสมัครเด็กเติบโตขึ้นเป็นวัยรุ่น เพื่อน เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการ ที่ส่งผลให้บุคคลร่วมทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Alvis & Metzger (2020) ยังช่วยยืนยันอีกว่าหากสามารถปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีตั้งแต่อายุน้อยได้ ก็ยิ่งส่งผลให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

และมีจิตอาสาได้มากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Aydinli และคณะ (2015) ที่พบว่าการศึกษาที่พ่อแม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของลูกในวัยรุ่น มีผลต่อแรงจูงใจภายในของลูกที่จะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นชัดเจนในบริบทของคนไทย ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของกฤตยา ทัพวงษ์ (2552) ว่าจากการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่ายในการศึกษาพฤติกรรมอาสาสมัครในกลุ่มนิสิต นักศึกษาในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล 796 คน สรุปผลว่าพฤติกรรมอาสาสมัครแปรผันตามจำนวนเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร และสรุปข้อมูลเชิงสถิติพรรณนาก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร ได้รับการถ่ายทอดเจตคติจากคนในครอบครัวมาร้อยละ 68 รวมถึงได้รับการถ่ายทอดเจตคติจากเพื่อนร้อยละ 64.6 ของผู้ร่วมวิจัยในการศึกษานั้น

การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) หมายถึง ความตั้งใจที่จะมีความหมายในชีวิต มีตัวตน หรือมีการวางแผนใช้ชีวิตที่ดี ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้วัดได้จากแบบวัดจุดมุ่งหมายในชีวิตที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Harlow และคณะ (1987) ผลการวิจัยพบว่าการมีจุดมุ่งหมายในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร ดังปรากฏในค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีระดับนัยสำคัญ .05 ($B = .878, p < .001$) มีค่าอัตราส่วนแถมต่อ $\text{Exp}(B) = 2.406$ ซึ่งหมายความว่าทุกค่าคะแนนจากแบบวัดจุดมุ่งหมายในชีวิตที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย เมื่อควบคุมตัวแปรที่ใช้จำแนกที่เหลือจะส่งผลให้โอกาสที่บุคคลจะเป็นอาสาสมัครเพิ่มขึ้น 2.406 เท่า และยังสามารถขยายความได้อีกว่า หากคะแนนจุดมุ่งหมายในชีวิตเพิ่มขึ้น โอกาสที่บุคคลเป็นอาสาสมัครก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ในทางกลับกัน หากคะแนนจุดมุ่งหมายในชีวิตลดลง โอกาสที่บุคคลเป็นอาสาสมัครก็จะลดลงด้วย

ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษานี้ ที่สอดคล้องกับสมมติฐานและผลการศึกษาทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนามาจากการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura (1997) โดยศึกษาถึงความเชื่อของบุคคลที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบขึ้นจากปัจจัย 3 ประการได้แก่ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Perceive Self-efficacy) หรือการประเมินความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใด ความคาดหวังในผลของการกระทำ (Outcome Expectation) หรือความเชื่อที่บุคคลจะประเมินพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ งานของ Bandura จึงได้พัฒนาและทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการที่บุคคลมีการรับรู้หรือมีความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองสูง ประกอบกับมีความคาดหวังผลลัพธ์ก็จะมีแนวโน้มนำไปสู่การทำพฤติกรรม ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต

Harlow และคณะ (1987) ยังสนับสนุนผลการวิจัยนี้ ด้วยผลการศึกษาที่สรุปว่า อาสาสมัครวัยรุ่นที่มีคะแนนจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ดี จะแสดงออกถึงค่าคะแนนความตั้งใจเป็นอาสาสมัคร รวมถึงการมีพฤติกรรมอาสาสมัครดีด้วย ทั้งนี้ยังพบว่าผู้ที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต จะมีค่าคะแนนสหสัมพันธ์ของความเชื่อที่ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น (Other - service - belief) สูงกว่าความเชื่อที่ทำเพื่อประโยชน์ตน (Self - service - belief)

นอกจากนี้ Law & Shek (2009) ยังแสดงผลการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิต การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งผลสรุปว่าคะแนนจุดมุ่งหมายในชีวิต เมื่อวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร ทั้งนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ช่วยส่งผลดีต่อการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต หรือสามารถอธิบายได้ด้วยว่า การส่งเสริมให้บุคคลมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ก็อาจมีผลให้มีโอกาสทำกิจกรรมอาสาสมัครเพิ่มขึ้นเช่นกัน

เมื่อพิจารณาถึง 6 ตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้งหมดนี้ไม่สามารถนำมาใช้ทำนายการทำกิจกรรมอาสาสมัครได้ เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การจัดการความรู้สึกด้านลบ (Protective Motivations) การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (Values) การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (Career) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (Learning & Understanding) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) รวมถึงการพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (Social) เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มคนที่เป็นอาสาสมัครและไม่เป็นอาสาสมัครได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ตัวแปรทั้งหมดนี้จึงไม่สามารถอ้างอิงเป็นค่าสัมประสิทธิ์ในสมการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกเพื่อทำนายโอกาสการเป็นอาสาสมัครได้ หรือกล่าวสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งหมดนี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลกับคนที่เป็นอาสาสมัคร และไม่เป็นอาสาสมัคร พบว่าคนทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะใกล้เคียงกัน ตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ใช้จำแนกผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครและไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

ข้อจำกัดการวิจัย

1. ผู้วิจัยมีความตั้งใจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง แต่สืบเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) องค์กรสาธารณสุขและภาครัฐจึงกำหนดให้ประชาชนปรับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) รวมถึงงดกิจกรรมทางสังคมในช่วงเดือนมีนาคม ถึง มิถุนายน 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มนิสิต นักศึกษา โดยเฉพาะแผนการเก็บข้อมูลใน

กลุ่มที่เป็นอาสาสมัคร ผู้วิจัยวางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูลเฉลี่ยตามประเภทของงานอาสาสมัคร เพื่อความหลากหลายของผู้ร่วมวิจัย แต่เมื่อต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบเป็นแบบสอบถามออนไลน์ (คิดเป็นร้อยละ 93 ของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้ทั้งหมด) และเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูล เป็นการประสานงานทางโทรศัพท์ อีเมลล์ ประชาสัมพันธ์ทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค หรือช่องทางอื่น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์งานวิจัยนี้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตอบแบบสอบถามออนไลน์ อาจมีโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนของการให้ข้อมูลมากกว่าการตอบแบบออฟไลน์

2. ผู้วิจัยเห็นว่า หากต้องการผลวิจัยที่ทดสอบหาปัจจัยที่จำแนกผู้ทำกิจกรรมอาสาสมัครและไม่ทำกิจกรรมอาสาสมัครในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 19-30 ปี) อาจไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มนิสิต นักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การวางแผนเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล มีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อศึกษาถึงความแตกต่างของการทำกิจกรรมอาสาสมัครในแต่ละช่วงวัย หรือเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนเมื่อมีปัจจัยศึกษาด้านอื่น ๆ มาเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยขั้นต่อไป

1. จากผลการศึกษางานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งอ้างอิงจากผลการศึกษามีมาก่อนหน้านี้ ในยุคปัจจุบันไม่ใช่เพียงตัวแปรที่มีผลให้คนตัดสินใจทำกิจกรรมอาสาสมัคร การศึกษาขั้นต่อไป สามารถขยายผลการศึกษาไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนหรือเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัคร โดยสามารถขยายผลทั้งการศึกษาเชิงปริมาณ รวมถึงการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกถึงแรงจูงใจของผู้ที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร

2. ผลการศึกษาในการวิจัยนี้ ยังสามารถพัฒนาต่อไป โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างช่วงวัยอื่น ๆ เช่น วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง วัยผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อศึกษาให้เห็นความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลให้คนในแต่ละช่วงวัยทำกิจกรรมอาสาสมัคร

3. ผลการศึกษาในการวิจัยนี้ สามารถพัฒนาโดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างคนไทยทั่วประเทศ ไม่จำเป็นต้องจำกัดเพียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลวิจัยที่พบว่า ความเชื่อมั่นในศาสนา (Religious Belief) เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัครได้ ระบบการศึกษาไทย หรือสถานศึกษา จึงน่าจะนำแนวคิด

จากผลการวิจัยนี้ไปปรับปรุง หรือพัฒนาระบบการเรียนการสอนหลักการทางศาสนาให้นำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน มากกว่าการเรียนเพียงทฤษฎี หรือเพียงเข้าใจจากบทเรียนเพื่อนำไปสอบ ตัวอย่างเช่น หากจะสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (สังคหวัตถุ 4) ก็ออกแบบการเรียนรู้ออกแบบให้เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเป็นทีม มีโจทย์ในชีวิตจริงที่ต้องทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย ตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบทั้งในเชิงการประเมินตนเอง และประเมินกลุ่มร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม เกิดความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง สามารถสรุปหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ ยังสามารถรณรงค์ให้เกิดการจัดกิจกรรมอาสาสมัคร ควบคู่กับกิจกรรมเผยแผ่หลักการทางศาสนา เพราะการส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นการส่งเสริมให้บุคคลยึดมั่นในการพัฒนาจิตใจ เพื่อนำไปสู่การทำตนเองให้มีคุณค่า และช่วยเสริมสร้างสังคมให้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น วัด หรือหน่วยงานทางศาสนา สามารถเป็นผู้สนับสนุนสถานที่ หรือส่งเสริมแนวทางจัดกิจกรรมอาสาสอนความรู้ให้กับเยาวชนที่สนใจ พร้อมกับแนวทางการใช้ชีวิต การจัดการอารมณ์ หรือการจัดการกับความเครียด ซึ่งเป็นทุกขพื้นฐานที่ทุกคนมีโอกาสเกิดได้ชีวิตประจำวัน

2.การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (Purpose in life) เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัครได้ ดังนั้นจากแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ต้องการเน้น และส่งเสริมให้เยาวชน คนไทย มีการปลูกฝังเรื่องการมีจิตสาธารณะ การทำประโยชน์เพื่อสังคม และประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา การปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดคุณธรรมในจิตใจ ควรส่งเสริมให้เกิดการตั้งคำถามในสิ่งที่เป็นจุดมุ่งหมายของตนเองให้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การจัดแผนการเรียนรู้อุทิศในสถานศึกษา กิจกรรมใด ๆ ที่ส่งเสริมการฝึกใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข รวมถึงครอบครัว เพื่อน มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีความเข้าใจ และมีความพร้อมในการตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิต ทั้งนี้ เพราะหากบุคคลมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผนชีวิตของตนที่ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรม การบริหารการใช้ชีวิตตนเองอย่างมีคุณภาพ และมีแนวโน้มส่งเสริมให้ไปถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคม

3. การมีต้นแบบจากพ่อแม่หรือเพื่อนที่ทำกิจกรรมอาสาสมัคร (Parental or peer role model) เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายโอกาสที่บุคคลทำกิจกรรมอาสาสมัครได้ สามารถส่งเสริมแนวคิดนี้ เป็นหนึ่งในนวัตกรรมให้เกิดการจัดกิจกรรมอาสาสมัครรูปแบบใหม่ ๆ โดยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อเพิ่มการเชิญชวนทำกิจกรรมอาสาสมัครเป็นครอบครัว ตัวอย่างเช่น โครงการครูอาสาครอบครัวสร้างสรรค์ นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมให้วิทยานิสิต นักศึกษา หรือวัยทำงานเข้าร่วมเป็นครูอาสาแล้ว สามารถเพิ่มแนวคิดการจัดค่ายอาสา หรือประยุกต์รูปแบบกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ทุกวัยในครอบครัว โดยผู้สนใจสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครอบครัว มีการจัดสรรงานให้บุคคลตามความชำนาญ หรือความถนัด และมีเป้าหมายให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเพื่อสังคม ให้บรรลุเป้าหมาย และมีผลพลอยได้คือการได้โอกาสเห็นแนวคิด แนวทางการใช้ชีวิตของคนหลากหลายช่วงวัยมากขึ้น

4. ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงการคิดเพื่อจัดทำระบบ ดูแลพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านอาสาสมัคร ตัวอย่างเช่น หน่วยงานที่ต้องการอาสาสมัครที่มีใจรัก ทำงานได้ต่อเนื่อง ไม่เกี่ยงงาน จึงควรวิเคราะห์ถึงคุณสมบัติของกลุ่มอาสาสมัครที่องค์กรต้องการให้ชัดเจน มีการเปิดรับสมัครเพื่อขอข้อมูลจากผู้เข้าร่วม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ ก็สามารถทำการคัดเลือกบุคคลตามคุณสมบัติอาสาสมัครที่ต้องการ ในอนาคต จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคัดเลือกกว่าควรเก็บข้อมูลจากผู้สมัครด้านใดบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาสาสมัครทั้งส่วนบุคคล และส่วนการพัฒนางานองค์กร เพื่อให้เกิดการทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างยั่งยืนได้

บรรณานุกรม

- Aboramadan, M., Hassi, A., Alharazin, H. J., Dahleez, K. A., & Albashiti, B. (2019). Volunteering drivers and continuation will: the role of engagement. *Journal of Management Development*. <https://doi.org/10.1108/JMD-02-2019-0057>
- Alvis, L. M., & Metzger, A. (2020). Dimensions of adolescent civic reasoning: An examination of individual differences. *Journal of Adolescent Research*, 35(3), 309-340. <https://doi.org/10.1177/0743558419862485>
- Aydinli, A., Bender, M., Chasiotis, A., van de Vijver, F. J., & Cemalcilar, Z. (2015). Implicit and explicit prosocial motivation as antecedents of volunteering: The moderating role of parenthood. *Personality and Individual Differences*, 74, 127-132. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.011>
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory (Vol. 1)*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-hall.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1516. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.6.1516>
- Clary, E. G., & Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 156-159. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00037>
- Clary, E. G., & Snyder, M. (2002). Community involvement: Opportunities and challenges in socializing adults to participate in society. *Journal of Social Issues*, 58(3), 581-591. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00277>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of Research in Personality*, 19(2), 109-134.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Charities Aid Foundation (2019). CAF world giving index 2019 : A global view of giving trends. https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi_10th_edition_report_2712a_web_101019.pdf
- Ellis, S. J. (1996). *The volunteer recruitment (and membership development) book*. Energize, Inc. <https://doi.org/10.1177/108835769901400210>
- Furrow, J. L., King, P. E., & White, K. (2004). Religion and positive youth development: Identity, meaning, and prosocial concerns. *Applied Developmental Science, 8*(1), 17-26. https://doi.org/10.1207/S1532480XADS0801_3
- Gray, E., Khoo, S. E., & Reimondos, A. (2012). Participation in different types of volunteering at young, middle and older adulthood. *Journal of Population Research, 29*(4), 373-398. DOI 10.1007/s12546-012-9092-7
- Hair Jr, J. F., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis A GLOBAL PERSPECTIVE 7th Edition*. Pearson Inc.
- Harlow, L. L., Newcomb, M. D., & Bentler, P. M. (1987). Purpose in life test assessment using latent variable methods. *British Journal of Clinical Psychology, 26*(3), 235-236. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8260.1987.tb01355.x>
- Havighurst, R. J. (1956). Research on the developmental-task concept. *The School Review, 64*(5), 215-223.
- Herring, C., Brown, S. K., Morgan, B. T., Thompson, J., Kullmar, A., & Blood-Siegfried, J. (2019). Virtual Orientation of Volunteer Short-Term International Health Teams to Increase Self-Confidence and Cultural and Global Health Competence. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 50*(1), 35-40. <https://doi.org/10.3928/00220124-20190102-08>

- Lau, Y., Fang, L., Cheng, L. J., & Kwong, H. K. D. (2019). Volunteer motivation, social problem solving, self-efficacy, and mental health: a structural equation model. *Educational Psychology, 39*(1), 112-132.
<https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1514102>
- Law, B. M., & Shek, D. T. (2009). Beliefs about volunteerism, volunteering intention, volunteering behavior, and purpose in life among Chinese adolescents in Hong Kong. *The Scientific World Journal, 9*.
<https://doi.org/10.1100/tsw.2009.32>
- Lemon, M., Palisi, B. J., & Jacobson Jr, P. E. (1972). Dominant statuses and involvement in formal voluntary associations. *Journal of Voluntary Action Research, 1*(2), 30-42. <https://doi.org/10.1177/089976407200100206>
- Maslow, A., & Lewis, K. J. (1987). *Maslow's hierarchy of needs*. Salenger Incorporated.
- Matsuba, M. K., Hart, D., & Atkins, R. (2007). Psychological and social-structural influences on commitment to volunteering. *Journal of Research in Personality, 41*(4), 889-907. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.11.001>
- Oesterle, S., Johnson, M. K., & Mortimer, J. T. (2004). Volunteerism during the transition to adulthood: A life course perspective. *Social Forces, 82*(3), 1123-1149. <https://doi.org/10.1353/sof.2004.0049>
- Okun, M. A., O'Rourke, H. P., Keller, B., Johnson, K. A., & Enders, C. (2015). Value-expressive volunteer motivation and volunteering by older adults: Relationships with religiosity and spirituality. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences, 70*(6), 860-870.
<https://doi.org/10.1093/geronb/gbu029>
- Omoto, A. M., & Snyder, M. (1995). Sustained helping without obligation: motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of personality and social psychology, 68*(4), 671.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.4.671>

- Penner, L. A. (2002). Dispositional and organizational influences on sustained volunteerism: An interactionist perspective. *Journal of social issues, 58*(3), 447-467. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00270>
- Phillips, L. C., & Phillips, M. H. (2010). Volunteer motivation and reward preference: an empirical study of volunteerism in a large, not-for profit organization. *SAM Advanced Management Journal, 75*(4), 12.
- Rotolo, T. (2000). A time to join, a time to quit: The influence of life cycle transitions on voluntary association membership. *Social Forces, 78*(3), 1133-1161. <https://doi.org/10.1093/sf/78.3.1133>
- Schwartz, S. (2012). Toward refining the theory of basic human values. In *Methods, theories, and Empirical Applications in the Social Sciences* (pp. 39-46). https://doi.org/10.1007/978-3-531-18898-0_6
- Schwartz, S. H. (2016). Basic individual values: Sources and consequences. *Handbook of value: Perspectives from Economics, Neuroscience, Philosophy, Psychology and Sociology, 63-84*. DOI:10.1093/acprof:oso/9780198716600.001.0001
- Snyder, M., & Omoto, A. M. (2008). Volunteerism: Social issues perspectives and social policy implications. *Social Issues and Policy Review, 2*(1), 1-36. <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2008.00009.x>
- Stukas, A. A., Daly, M., & Cowling, M. J. (2005). Volunteerism and social capital: A functional approach. *Australian Journal on Volunteering, 10*(2), 35.
- van Goethem, A. A., van Hoof, A., van Aken, M. A., Raaijmakers, Q. A., Boom, J., & de Castro, B. O. (2012). The role of adolescents' morality and identity in volunteering. Age and gender differences in a process model. *Journal of Adolescence, 35*(3), 509-520. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.012>

- Warburton, J., Le Brocque, R., & Rosenman, L. (1998). Older people—The reserve army of volunteers?: An analysis of volunteerism among older Australians. *The International Journal of Aging and Human Development*, 46(3), 229-245. <https://doi.org/10.2190/6N5V-TD6J-L8D7-BY7D>
- Whitehead III, G. I. (2014). Correlates of Volunteerism and Charitable Giving in the 50 United States. *North American Journal of Psychology*, 16(3).
- Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual review of sociology*, 26(1), 215-240. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.215>
- Wilson, J., & Janoski, T. (1995). The contribution of religion to volunteer work. *Sociology of Religion*, 56(2), 137-152. <https://doi.org/10.2307/3711760>
- Witte, K., & Allen, M. (2000). A meta-analysis of fear appeals: Implications for effective public health campaigns. *Health Education & Behavior*, 27(5), 591-615. <https://doi.org/10.1177/109019810002700506>
- Youniss, J., McLellan, J. A., Su, Y., & Yates, M. (1999). The role of community service in identity development: Normative, unconventional, and deviant orientations. *Journal of Adolescent Research*, 14(2), 248-261. <https://doi.org/10.1177/0743558499142006>
- กรรยา พรรณา (2559). *จิตสาธารณะ สร้างได้ง่ายนิดเดียว*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤตยา ทัพวงษ์ (2552). *พฤติกรรมอาสาของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/16507>
- กองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (2557). *รายงานประจำปี กองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา 2557*. <https://bit.ly/3mu1TV8>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 13. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เกษร เกษมสุข และอุษณีย์ บุญบรรจบ. (2561). การส่งเสริมพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ตอนต้น : บทบาทของพยาบาล. *Royal Thai Air Force Medical Gazette*, 64(3), 101-107.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/rtafmg/article/view/166736/120384>
- ความหมายของจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ. 2559. Volunteer Spirit Network.
<https://bit.ly/2Qttt68>
- เครือข่ายจิตอาสา (2558). รายงานสถานการณ์อาสาสมัครประเทศไทย นโยบายและส่งเสริมงานอาสาสมัครระดับชาติ. <http://www.volunteerspirit.org/file/ncv/R8AMe.pdf>
- ชยานนท์ ภาควิวัฒน์ และดวงกมล บางชวด. (2562). กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา. *An Online Journal of Education*, 14(2).
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/229033>
- ณัฐกุล อาชวกุลเทพ.(2556). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการอาสาสมัครของนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจิตวิทยา. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/42677>
- บุษราภรณ์ ดีเยาว์, ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี. (2562). ขบวนการจิตอาสา : การขัดเกลาทางสังคมกับการพัฒนาตนของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(sup), 67-78.
<https://www.tcithaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/183237/134639/>
- ทัศนีย์ เทอดธนากาญจน์. (2546). อิทธิพลของบุคคลต้นแบบที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นแบบและความตั้งใจซื้อสินค้าที่มีความ เกี่ยวกันสูงและต่ำกับวัยรุ่น. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/6551>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2555, เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ (อารยวัชฌิ), โรงพิมพ์ สหธรรมิก.
- เพชรภี ปิ่นแก้ว (2554). จิตอาสา สุกสร้างง่าย ๆ แคล้งมือทำ. สำนักพิมพ์ I am.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2561). ประกาศเรื่องการรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาใน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาตรี โครงการรับนักเรียนพลเมืองจิตอาสาเข้าศึกษาใน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2561.

<https://www.tuadmissions.in.th/img/2020020409004830.pdf>

สุนิตย์ เชรษฐา และวินัย เมฆไตรภาพ (2548). รายงานฉบับสมบูรณ์ "การศึกษาและประยุกต์บทเรียน
งานอาสาสมัครจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาระบบอาสาสมัครในประเทศไทย.

www.volunteerspirit.org > final-VSN

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. นานมีบุ๊คส์

วีรพร สีสถาน. 2557. การพัฒนาแบบวัดจิตอาสาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้
แนวคิดทฤษฎีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก. [วิทยานิพนธ์ครุ
ศาสตรมหาบัณฑิต], จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46605>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2017). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ. ศ. 2560-2564)

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.

<http://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564).

http://old.rmutto.ac.th/rmuttonews/attachment/TR3332_235442.pdf

สุริยเดว ทรีปาตี, พรรณนิภา สังข์ทอง และสิริวิมล ศาลาจันทร์. (2556). โครงการศึกษาสภาพการณ์
ต้นทุนชีวิต.

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจทัศนคติการเป็นอาสาสมัคร

ใช้เวลาประมาณ 15 นาทีในการตอบ

การตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจของท่าน ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีการระบุตัวตนและเป็นความลับ การรายงานผลจะเป็นแบบภาพรวมในเชิงวิชาการเท่านั้น ท่านสามารถปฏิเสธหรือหยุดตอบแบบสอบถามได้ หากท่านมีประเด็นสงสัยหรือต้องการสอบถามเพิ่มเติมสามารถติดต่อได้ที่ ddhamma.c@gmail.com

อาสาสมัคร หมายถึง บุคคลผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม **สมัครใจและมีอิสระในการเลือกที่จะ** ทำตามพรสวรรค์หรือตามความสนใจของตนเอง โดยไม่เป็นภาระงานที่ทำตามหน้าที่ หากแต่ทำด้วยสำนึกหรือความคิดเพื่อทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่น **เป็นการกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงิน หรือทุนทรัพย์** หากแต่ได้มีความสุข ภูมิใจ คุณธรรม และประโยชน์ในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงบุคคล

- ในช่วง **6 เดือนที่ผ่านมา** ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครหรือไม่ (เช่น อ่านหนังสือให้คนตาบอด เหน็บเสื้อให้ผู้ป่วย)

☐ ได้เข้าร่วม (โปรดตอบข้อ 2 ต่อ)	☐ ไม่เคยเข้าร่วม (โปรดข้ามไปตอบข้อ 8)
---	--
- หากท่านเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร โปรดระบุประเภทของกิจกรรม (หากท่านทำกิจกรรมมากกว่า 1 ด้าน โปรดเลือกตอบด้านที่ร่วมทำกิจกรรมมากที่สุด)

☐ ด้านการช่วยเหลือทางวัตถุ สิ่งของ เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือสังคมให้ดีขึ้น เช่น การรวมสิ่งของจำเป็นบริจาคเด็กยากไร้
☐ ด้านการเสียสละแรงกายหรือใจ บริการชุมชนหรือสังคม เช่น อาสาสมัครบรรเทาทุกข์ให้ผู้ประสบภัย ครอบาสาสอนความรู้
☐ ด้านการเป็นผู้นำรณรงค์ เสนอแนะแนวทาง เพื่อวัตถุประสงค์การเปลี่ยนแปลงสังคมหรือเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม เช่น อาสาสมัครนักรณรงค์สิทธิมนุษยชน

ด้านการสร้างภาวะการมีส่วนร่วม รักหวงแหนหรือเป็นเจ้าของทรัพยากร ภูมิปัญญาของท้องถิ่นหรือกลุ่มนั้น ๆ เช่น อาสาสมัครอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ช่วงเวลาเฉลี่ยต่อครั้ง ในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร

- น้อยกว่า 2 ชม. 2 ชม. 3 ชม.
 4 ชม. 5 ชม. มากกว่า 5 ชม.

4. สาเหตุหลักที่ทำให้กิจกรรมอาสาสมัคร (เลือก 1 ข้อ)

- ช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนกว่า ค้นพบจุดเด่นของตนเอง
 หาคความสัมพันธ์ใหม่ๆ เช่น เพื่อนใหม่ แฟนใหม่ จำเป็นต้องไปเพราะภาระงานหรือการเรียน
 ออกจากความคิดหรือปัญหาเรื่องของตนเองบ้าง ต้องการคำชมจากคนรอบข้าง
 พัฒนาตนเองเพิ่มในด้านต่าง ๆ ต้องการไปเที่ยว
 บันทึกในประวัติการทำงาน Resumé อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านได้ผลตอบแทนเป็นเงินจากการทำกิจกรรมอาสาสมัครหรือไม่

- ได้รับ ไม่ได้รับ (ข้ามไปข้อ 8)

6. เงินที่ได้เป็นผลตอบแทนเป็นรายได้หลักของท่านหรือไม่

- ใช่ ไม่ใช่

7. หากไม่ได้รายได้ตามข้อ 5 หรือ 6 ท่านจะยังทำกิจกรรมอาสาสมัครหรือไม่

- ทำ ไม่ทำ

8. เพศ ชาย หญิง อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. อายุปี

10. กำลังศึกษาในระดับชั้น

- ต่ำกว่ามัธยม/ปวช./ปวส. มัธยม/ปวช./ปวส. ปริญญาตรี

- ปริญญาโท ปริญญาเอก

11. ลักษณะงานในปัจจุบัน

- ยังไม่ได้ทำงาน ว่างงาน งานเต็มเวลา (Full Time)

- งาน Part Time งานอิสระ (Freelance)

12. บิดาของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร ใช่ ไม่ใช่

13. มารดาของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร ใช่ ไม่ใช่

14. **เพื่อนสนิท**ของท่านเคยทำหรือทำกิจกรรมอาสาสมัคร ใช่ ไม่ใช่
15. ท่านนับถือศาสนาหรือความเชื่อใด
พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่น ๆ โปรดระบุ
16. ท่านเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์กรศาสนาหรือความเชื่อใดหรือไม่
ใช่ (โปรดระบุชื่อองค์กร เช่น มูลนิธิศุภนิมิต)
ไม่ใช่

ส่วนที่ 2.1 ทักษณคติตนเอง

ข้อ	ท่านคิดอย่างไรกับการเป็นอาสาสมัคร	1 เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	2 เห็น ด้วย น้อย	3 เห็น ด้วย ปาน กลาง	4 เห็น ด้วย มาก	5 เห็น ด้วย มาก ที่สุด
1	การเป็นอาสาสมัคร ช่วยให้ฉันได้ทำงานในองค์กร ที่ฉันอยากทำ					
2	การเป็นอาสาสมัคร ทำให้ฉันได้ช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส					
3	การเป็นอาสาสมัคร ช่วยให้ฉันรู้สึกว่าคุณมีความ สำคัญ					
	...					

ส่วนที่ 2.2 ทศนคติของคนใกล้ชิด

ข้อ	คนใกล้ชิดหรือเพื่อนของท่าน คิดอย่างไรเกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัคร	1 เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	2เห็น ด้วย น้อย	3 เห็น ด้วย ปาน กลาง	4เห็น ด้วย มาก	5เห็น ด้วย มาก ที่สุด
1	ฉันมีเพื่อนหลายคนเป็นอาสาสมัคร					
2	คนใกล้ชิดของฉัน อยากให้ฉันเป็นอาสาสมัคร					
3	คนที่ฉันรู้จัก เล่าประสบการณ์อาสาสมัครของเขาให้ ฉันฟัง					
	...					

ส่วนที่ 3 ชีวิตของคุณ

ข้อ	ใน 6 เดือนที่ผ่านมา ชีวิตของคุณเป็นอย่างไรบ้าง	1 เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	2เห็น ด้วย น้อย	3 เห็น ด้วย ปาน กลาง	4เห็น ด้วย มาก	5เห็น ด้วย มาก ที่สุด
1	ฉันรู้สึกเบื่อไปหมดทุกเรื่อง					
2	ชีวิตของฉันมีแต่เรื่องสนุกสนาน					
3	ฉันมีความสุขในชีวิต					
	...					

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 17

Corrected Item-Total Correlation (CITC) มาตรฐาน Volunteer Function Inventory

ข้อ คำถาม	แบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร	Corrected Item-Total Correlation
PT004	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันลืมเรื่องไม่ดีในชีวิตได้	.609
PT006	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันรู้สึกเหงาน้อยลง	.543
PT008	การเป็นอาสาสมัคร ช่วยทำให้ฉันรู้สึกดีที่ได้เจอแม่สิ่งดี ๆ ในชีวิต ให้กับสังคม	.316
PT016446
PT019670
VL002	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	.565
VL005	การเป็นอาสาสมัคร ทำให้ฉันได้ช่วยเหลือกลุ่มคนที่ฉันอยากช่วย	.683
VL013	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันรู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่น	.718
VL015440
VL018486
CR001	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันได้ทำงานในองค์กรที่ฉันอยากจะทำ	.543
CR007	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันรู้จักผู้คนใหม่ ๆ ที่อาจจะช่วยเหลือธุรกิจหรือ งานของฉันได้	.557
CR012	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ได้สำรวจตนเองว่าสนใจงานประเภทใด	.387
CR017589
CR023510
LU009	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันเข้าใจหลักการ (concept) ของงานที่ทำ	.464
LU011	การเป็นอาสาสมัครทำให้ฉันได้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ในชีวิต	.564
LU014	การเป็นอาสาสมัครช่วยให้ฉันได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์จริง	.546
LU020670
LU025555
SE003	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ	.525
SE010	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันมั่นใจในตนเองมากขึ้น	.539
SE021	การเป็นอาสาสมัคร ช่วย使我ฉันรู้สึกเป็นที่ต้องการ	.478

ข้อ คำถาม	แบบวัดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร	Corrected Item-Total Correlation
SE022556
SE024406
SC026	ฉันมีเพื่อนหลายคนเป็นอาสาสมัคร	.642
SC027	คนใกล้ชิด อยากให้ฉันเป็นอาสาสมัคร	.672
SC028	คนที่ฉันรู้จัก สนใจงานอาสาสมัคร	.518
SC029561
SC030587

หมายเหตุ : Critical $r = .195$ ($df = 70$, $p < .05$), PT = การจัดการความรู้ศึกษาด้านลบ (*Protective Motivations*), VL = การสร้างคุณค่าให้กับสังคม (*Value*), CR = การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน (*Career*), LU = การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจ (*Learning & Understanding*), SE = การเห็นคุณค่าในตนเอง (*Self-esteem*), SC = การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม (*Social*) เมื่อ *Cronbach Alpha* ของการจัดการความรู้ศึกษาด้านลบคือ $\alpha = .746$, ด้านการสร้างคุณค่าให้กับสังคมคือ $\alpha = .782$, การพัฒนาตนเองด้านการทำงานคือ $\alpha = .751$, การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และเข้าใจคือ $\alpha = .775$, การเห็นคุณค่าในตนเอง $\alpha = .737$, การพัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์ในสังคม $\alpha = .805$

ตารางที่ 18

	Mean	S.D.	1	2	3	4	5	6
1.การจัดการความรู้ศึกษาด้านลบ	3.800	.766	1					
2.การสร้างคุณค่าให้กับสังคม	4.358	.554	.445	1				
			**					
3.การพัฒนาตนเองด้านการทำงาน	3.511	.770	.485	.397	1			
			**	**				
4.การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ และเข้าใจ	4.192	.595	.517	.668	.565	1		
			**	**	**			
5.การเห็นคุณค่าในตนเอง	3.840	.687	.638	.466	.673	.672	1	
			**	**	**	**		
6.การพัฒนาตนเองด้าน ความสัมพันธ์ในสังคม	3.429	.803	.191	.257	.388	.449	.414	1
				*	**	**	**	

Correlation Matrix ของตัวแปรแต่ละด้าน ของ *Volunteer Function Inventory*

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). , * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตารางที่ 19

Corrected Item-Total Correlation (CITC) ของมาตรวัด Purpose in Life ก่อนตัดคำถาม

ข้อคำถาม	แบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	Corrected Item- Total Correlation
HN001*	ฉันรู้สึกเบื่อไปหมดทุกเรื่อง	.510
HN002	ชีวิตของฉันมีแต่เรื่องสนุกสนาน	.661
HN003	ฉันมีความสุขในชีวิต	.733
HN004768
HN005693
HN007153
ML006*	ถ้าเลือกได้ ฉันขอไม่เกิดมาดีกว่า	.415
ML008*	ฉันไม่เคยทำเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ในชีวิตได้เลยสักอย่าง	.344
ML009*	ชีวิตของฉันว่างเปล่า และหมดหวัง	.455
ML010*165
ML011*205
ML014220
ML015081
SC012*	ฉันงุนงง สับสนกับชีวิต	.518
SC013*	ฉันรู้สึกท้อแท้กับการมีชีวิตอยู่	.730
SC016	ฉันเชื่อว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่ทางออกที่แท้จริง	.285

ข้อคำถาม	แบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	Corrected Item- Total Correlation
SC017*621
SC018331
SC019462
SC020*497

หมายเหตุ :

1) Critical $r = .232$, ($df = 70$, $p < .05$) , 2) HN = ความสุขในชีวิต (Happiness) , ML = ความรู้สึกไม่มีความหมายในชีวิต (Meaningless) , SC = ความคิดฆ่าตัวตาย (Suicidality) , 3) Cronbach Alpha ของทั้งแบบวัด Purpose in Life ก่อนตัดคำถามที่ CITC ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ $\alpha = .868$, 4) * หมายถึงข้อคำถามด้านลบ

ตารางที่ 20

Corrected Item-Total Correlation (CITC) ของมาตรวัด Purpose in Life หลังตัดคำถาม

ข้อคำถาม	แบบวัดการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต	Corrected Item- Total Correlation
HN001*	ฉันรู้สึกเบื่อไปหมดทุกเรื่อง	.563
HN002	ชีวิตของฉันมีแต่เรื่องสนุกสนาน	.673
HN003	ฉันมีความสุขในชีวิต	.763
HN004777
HN005721
ML006*	ถ้าเลือกได้ ฉันขอไม่เกิดมาดีกว่า	.650
ML008*	ฉันไม่เคยทำเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ในชีวิตได้เลยสักอย่าง	.372
ML009*	ชีวิตของฉันว่างเปล่า และหมดหวัง	.726
ML011*556
SC012*	ฉันงุนงง สับสนกับชีวิต	.518
SC013*	ฉันรู้สึกท้อแท้กับการมีชีวิตอยู่	.730
SC016	ฉันเชื่อว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่ทางออกที่แท้จริง	.285
SC017*621
SC018331
SC019462
SC020*497

หมายเหตุ :

1) Critical $r = .232$, ($df = 70$, $p < .05$) , 2) HN = ความสุขในชีวิต (Happiness) , ML = ความรู้สึกไม่มีความหมายในชีวิต (Meaningless) , SC = ความคิดฆ่าตัวตาย (Suicidality) , 3) Cronbach Alpha ของทั้งแบบวัด Purpose in Life หลังตัดคำถามที่ CITC ไม่ผ่านเกณฑ์ (ข้อ HN007, ML010, ML014 และ ML015) คือ $\alpha = .909$, 4) * หมายถึงข้อคำถามด้านลบ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ดวงธรรม โชคชูลีกร
วัน เดือน ปี เกิด	29 มกราคม 2532
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สถิตศาสตรบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	90/248 ซ.เปรมสมบัติ ถ.ประชาสงเคราะห์ ดินแดง กทม.10400

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY